

Tema Tre – effekter og nytte

En evaluering av prosjektet
Tema Tre

Jørund Aasetre

Tema Tre – effekter og nytte

En evaluering av prosjektet Tema Tre

Jørund Aasetre

Høgskolen i Nord-Trøndelag

Utredning nr 85

Avdeling for landbruk og informasjonsteknologi

ISBN 978-82-7456-526-5

ISSN 1504-6354

Steinkjer 2007

FORORD

Dette notatet presenterer resultatene fra en evaluering av prosjektet "*Tema Tre med innretning på 'Hus, Hem och Trädgård'*". Selve evalueringen er finansiert av prosjektgruppen, men det var en forutsetning at prosjektet skulle evalueres da Tema Tre ble finansiert gjennom INTERREG IIIA. Selve evalueringen må sies å være en målevaluering med trekk av prosess og følgeevaluering. Evalueringen setter fokus på hvordan nettverket Tema Tre har vært bygd opp og fungert, samt hvilke resultater som har kommet ut av Tema Tre sine aktiviteter.

I evalueringen har blant annet deltagere og ledere i Tema Tre blitt intervjuet. Og det rettes en stor takk til de som har stilt opp til intervju. Videre har jeg deltatt på enkelte av Tema Tre sine aktiviteter, og gjennom dette erfart litt av det indre livet i prosjektgruppa. Dette har vært lærerikt og hyggelig. Derfor også en takk for at jeg har fått være med på disse aktivitetene. Jeg vil også takke personene i ledergruppen for å stille opp når jeg har hatt spørsmål. Dette gjelder ikke minst Per Reidar Næss og Frank Engan.

Steinkjer, juni 2007

Jørund Aasetre
prosjektleder

INNHold

	side
FORORD	2
INNHold	3
SAMMENDRAG	5
1. INNLEDNING	6
1.1 Bakgrunn	6
1.2 Evalueringens problemstillinger	6
2. EVALUERINGSTEORI	7
3. SUBSTANSTEORI: INNOVASJON OG NETTVERK	10
3.1 Innovasjonsbegrepet	10
3.2 Nettverksteori	12
4. METODE	15
4.1 Datainnsamling	15
4.1.1 Telefonintervjuer	15
4.1.2 Andre datakilder	16
4.2 Presentasjon av data	17
5. OM TEMA TRE	18
5.1 Mål og målgruppe	18
5.2 Organisering	18
6. AKTIVITETEN I TEMA TRE	20
6.1 Aktiviteter i 2004	20
6.2 Aktiviteter i 2005	21
6.3 Aktiviteter i 2006	22
6.4 Hovedtrekk i aktivitetene	23
7. RESULTATER FRA INTERVJUENE	25
7.1 Intervju med prosjektgruppen	25
7.1.1 Svensk gruppe	25
7.1.2 Norsk gruppe	26
7.2 Intervju med deltagere i nettverkets aktiviteter	28
7.2.1 Svenske deltakere	28
7.2.2 Norske deltakere	30
8. DISKUSJON OG KONKLUSJON	33
8.1 Diskusjon	33
8.1.1 Innsats og aktivitet	33
8.1.2 Resultater av Tema Tre	33
8.2 KONKLUSJON	37

LITTERATUR		38
Vedlegg I	Intervjuguide (prosjektgruppe)	41
Vedlegg II	Intervjuguide (deltakere)	42

SAMMENDRAG

Prosjektet Tema Tre med innretning mot "*Hus, Hem och Trädgård*" er finansiert gjennom INTERREG IIIA. Prosjektet er rettet mot nyskapning og nettverksbygging i trebransjen i Trøndelag og Jämtland. Prosjektet har som mål å utvikle en grenseoverskridende paraplyorganisasjon som skal være med å utvikle nyskapning i virksomheter på bygdene i Trøndelag og Jämtland, og som samtidig bidrar til økt utnyttelse av de lokale skogressursene. Prosjektet er et samarbeid mellom JiLU (dvs. Jämtlands läns institut för landsbygdsutveckling) og Trøndelag forskning og utvikling (tidligere Nord-Trøndelagsforskning) / Egge videregående skole (EGGE).

Evalueringen av prosjektet har hatt som mål å undersøke i hvilken grad en har oppnådd de mål en satte seg, og eventuelt identifisere andre positive eller negative effekter av prosjektet. Evalueringen er i hovedsak basert på dokumentstudier, deltagende observasjon og telefonintervjuer med ledere og deltakere i prosjektet. Hovedtyngden av evalueringens data har nok kommet gjennom telefonintervjuene. Teoretisk bygger evalueringen på innovasjons – og nettverksteori.

Prosjektet har hatt en omfattende aktivitet knyttet til studiereiser, fagdager, seminarer, deltagelser på utstillinger, jobbet mot design, profilering i media med mer. En rekke tema har blitt berørt fra mer tradisjonelle aktiviteter som høvling til slikt som varmebehandling, rammeverksbygging og massivt tre. På enkeltaktiviteter har det vært størst deltagelse på studieturene, men også aktiviteter som høvlingsseminarene har hatt en bra deltagelse. Deltagelsen på nettverkets aktiviteter antas å være god, skjønt det kan være vanskelig å vite noe sikkert om hvor stor deltagelse en kan forvente på denne typen aktiviteter.

Generelt må prosjektet betraktes som vellykket. Det er vanskelig å si noe sikkert om nyetableringer direkte skyldes det nettverket prosjektet har bygd opp eller ikke. Sannsynligvis er nyetableringer resultat av uavhengige initiativ, men nettverket kan ha påvirket hvordan disse utviklet seg. Tema Tre har klart bidratt til nettverksutvikling internt i Norge og Sverige, og over riksgrensen. Dette har dels skjedd som videreutvikling av tidligere kontakter og dels etablering av nye. Nettverket fungerer som en viktig infrastruktur for bransjen. Det er ikke nødvendigvis riktig å videreføre prosjektet, men det er viktig at det finnes prosjekt av denne typen som ivaretar en slik infrastruktur. Mange av deltagerne fremhevet at de gjennom deltagelse i nettverket hadde fått ny kompetanse. Mye av denne kompetansen har karakter av det en kan kalle "hverdagskompetanse". Nettverket fokuserer også på mer spisskompetanse (som fore eksempel varmebehandling) som ikke alle i nettverket har ressurser til å nyttiggjøre seg, men som for enkelte kan være svært nyttig. Forholdet mellom hverdagskompetanse og spisskompetanse er noe en må være seg bevist når en treffer valg for fremtiden. En må være seg bevist hvem en målretter ulike aktiviteter mot.

1. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn

Både Trøndelag og Jämtland er områder med mange bydesamfunn hvor det trengs sysselsetting og utvikling. I begge regionene er det store skogressurser som kunne utnyttes sterkere for å skape sysselsetting og vekst. Tradisjonelt har det vært mange lokale småbedrifter som foredler skogressursene, men samtidig er dette bedrifter som ikke klarer å konkurrere på pris med de store aktørene innen trebransjen. For at slike lokale bedrifter skal lønne seg må en satse på nisjeproduksjon fremfor masseproduksjon. For å få til dette er det viktig med nyskapning og kreativitet.

For å jobbe med slike spørsmål fikk prosjektet Tema Tre med innretning mot "Hus, Hem och Trädgård" finansiering gjennom INTERREG IIIA. Prosjektet retter seg mot næringsutvikling i småbedrifter innen trebransjen i Trøndelag og Jämtland. Prosjektet inngår i en serie av slike prosjekt innen trebransjen. Sentrale aktører bak prosjektet er "Jämtlands läns institut för landsbygdsutveckling" (JiLU), NTF¹ og Egge videregående skole. Gjennom å være finansiert gjennom INTERREG skal prosjektet også ha en grenseoverskridende funksjon. Målsettingen er at:

JiLU och NTF/ Egge v. s. skall som organisationer utvecklas till en gemensam gränsöverskridande paraplyorganisation med syfte att verka som motor för omställning och utveckling av regionens landsbygdsföretag mot ökad förädling av den lokala skogsresursen.

Hva har så blitt resultatet av prosjektet? Har det innfridd sine forventninger, eller har det skapt andre positive eller negative resultat en ikke hadde forventet på forhånd? Det er denne typen spørsmål som danner bakgrunnen for denne evalueringsrapporten.

1.2 Evalueringens problemstillinger

Evalueringen søker derfor å belyse følgende problemstillinger:

- I hvilken grad oppnår prosjektet sine målsettinger?
- Hvilke andre (positive eller negative) effekter har prosjektet?

¹ Dvs. Nord-Trøndelagsforskning som fra april 2006 ble omorganisert til Trøndelag forskning og utvikling AS.

2. EVALUERINGSTEORI

Evalueringsforskning utgjør et metodisk og teoretisk mangfold. Sletterød et al. (2006) klassifiserer for eksempel ulike evalueringsformer ut fra om "*evalueringsfokuset*" er produktorientert eller prosessorientert, videre om "*design*" er statisk eller dynamisk. Dette gir en firefeltstabell hvor fokuset er på "resultat", "resultatutviklingen", "gjennomføringsbetingelsene" eller "prosessutvikling". Almås (1993) skiller mellom "*målmodellen*", "*eksperimentelle modeller*" og "*prosessmodeller*" innen evalueringsforskningen. Almås sine kategorier "*målmodellen*" og "*prosessmodeller*" passer etter min mening inn i diagonalen i Sletterød et al. (2006) sin firefeltstabell. Målmodellen blir slik sett statisk og produktorientert, mens prosessmodellene blir dynamiske og prosessorienterte. I forhold til valg av evalueringsperspektiv vil det ikke være slik at et evalueringsperspektiv er "*riktig*" i forhold til andre. Eksempelvis kan både målmodeller og prosessmodeller ha viktige kvaliteter.

I evalueringen av Tema Tre tas utgangspunkt i et evalueringsperspektiv inspirert av iverksettingsforskningen (implementeringsforskning). Modellen tar utgangspunkt i de ulike elementene i en iverksettingskjede, dvs. *mål*, *innsats*, *aktiviteter* og *resultater* og sammenlikner forholdet mellom disse elementene. I tillegg settes denne iverksettingskjeden inn i en *konteksten* (Vislie 1987).¹

Gjennom å fokusere på iverksettingskjeden fra mål til resultat ligner modellen på det Almås (1993) kaller målmodellen. Den såkalte "*top down*" tilnærmingen innen iverksettingsforskningen (Kjellberg & Reitan (1995) har samme faglige grunnlag som denne evalueringsmodellen. "*Top down*" fokuserer på i hvilken grad iverksettingen oppnår det som var dens målsettinger, og hvorfor dette eventuelt skjer/ikke skjer. Kontrasten innen iverksettingsforskningen er "*bottom up*" perspektivet som er prosessorientert og vektlegger mangfoldet av synspunkt og vurderinger som finnes blant de involverte aktørene.² For å nyansere evalueringsmodellen brukt i denne rapporten trengs derfor en nyansering som fanger inn de dynamiske og prosessorienterte aspektene i "*bottom up*"/ prosessmodellene. En måte å gjøre dette på er å trekke inn aktørenes egne oppfatninger av iverksettingsprosessen, samt gjennom den substanseteori som velges.

¹ Trøndelag forskning og utvikling bruker denne modellen også i en pågående evaluering av lokal forvaltning av verneområdene i Forollhogna området (Aasetre & Skjeggedal 2004).

² Kjellberg & Reitan (1995) foreslår alternativt å bruke betegnelsene "*den beslutningsorienterte*-" og "*den prosessorienterte tilnærmingen*" for å unngå den noe unyanserte ideologiske debatten mellom top-down og bottom up tradisjonene.

Selve iverksettungskjeden under Tema Tre vil være en kombinasjon av følgende element:

Mål. Hvilke mål og visjoner hadde en for etableringen av Tema Tre. Har disse målene forandret seg i ettertid. Har ulike aktører hatt ulike ønsker og oppfatninger knyttet til etableringen av det regionale innovasjonssystemet.

Innsats. Hva ble satt inn av ressurser i form av midler og personell til etablering, drift og utvikling av Tema Tre?

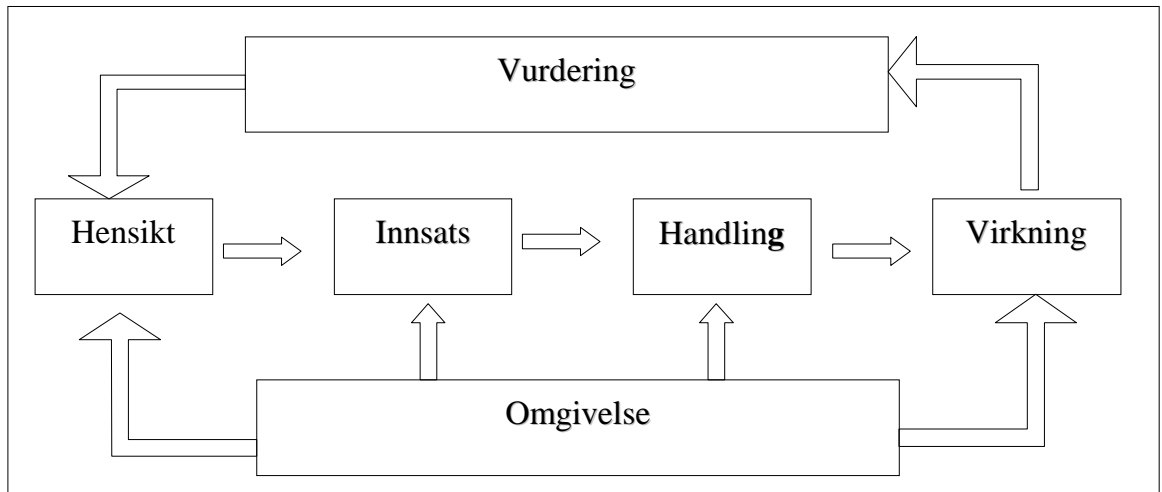
Aktivitet. Hvordan er Tema Tre organisert, administrativt og politisk, i forhold til organisasjoner og enkeltpersoner? Hvem deltar og hvordan er deltakelsen? Hvilken kompetanse finnes? Hvilke arenaer for samarbeid finnes, og hva har foregått/foregår på disse arenaene?

Resultater. Det er flere typer resultater. De umiddelbare resultatene er etableringer av nye arbeidsplasser og bedrifter. Andre effekter kan være økt lokal kompetanse og kapasitet til å håndtere næringsutvikling. Også etablering og utvikling av Tema Tre som nettverk vil være et viktig resultat. Videre kan opprettelsen av Tema Tre føre til resultater som ikke var forventet. Dette har dels sammenheng med at læring og endring av oppfatninger også er resultater. Det kan skje hos en rekke aktører, for eksempel innen næringslivet, det offentlige og kompetansemiljøene.

En iverksetting skjer innen en **Kontekst**. Dette omfatter de aktuelle samfunnsmessige og forvaltningsmessige rammene rundt etableringen og virksomheten innen prosjektet Tema Tre. Kort sagt, utgjør kontekst de rammebetingelser iverksettingen må forholde seg til og blir påvirket av.

Denne modellen å tenke effektevaluering på er relativt utbredt. Eksempelvis fremsetter Sandvin (1996) i sin doktorgrad en tilsvarende modell, som bortsett fra navnbruken etter min vurdering er tilnærmet identisk. I Sandvin (1996) sin modell brukes benevnelsene hensikt istedenfor mål, omgivelser istedenfor kontekst, handling istedenfor aktiviteter og lignende. Figuren fra Sandvin er tatt med her fordi den gir en god illustrasjon på evalueringsmodellen (figur 2.1.).

I denne rapporten begynner evalueringen med Tema Tre sin målsetning (5.1.), for så å gå videre på dets organisering (5.2). Deretter vies i kapittel 6 oppmerksomheten mot Tema Tre sine aktiviteter. Resultatene fra de kvalitative intervjuene presenteres i kapittel 7, og gir et inntrykk om hvordan Tema Tre sine resultater oppfattes av prosjektgruppe og deltakere. I kapittel 8 drøftes så resultatene av evalueringen med størst vekt på effekter og resultat av Tema Tre.

Figur 2.1: Tradisjonelt evalueringsdesign (Sandvin 1996)

3. SUBSTANSTEORI: INNOVASJON OG NETTVERK

Denne rapporten presenterer evalueringen av prosjektet Tema Tre, et prosjekt med hensikt å dels utvikle en

1) "*gemensam gränseöverskridande paraplyorganisation*" som har som mål å bli en

2a) "*motor för omställning*" og som gir 2b) "*ökad förädling av den lokala skogressursen*".

En felles grenseoverskridende paraplyorganisasjon kan her sees som utvikling av et grenseoverskridende nettverksorganisasjon. I forhold til substanssteori gjør dette nettverk og nettverksrelasjoner til et viktig teoretisk fundament. Videre står det at en gjennom omstilling skal øke foredlingen innen bruken av lokale skogressurser. Dette avgrenser satsningen til trebransjen og den delen av trebransjen som videreforedler skogressurser. Videre peker ordet på innovasjonsbegrepet og innovasjonsteori. Disse to begrepene utgjør derfor den viktigste substanssteorien i forhold til denne evalueringen.

3.1 Innovasjonsbegrepet¹

Innovasjon er et samlebegrep for nyskaping og kommersialisering av både produkter og prosesser. Caplex² definerer innovasjon på følgende måte: **Innovasjon** (av lat. *innovare*, fornye, til *novus*, ny), fornyelse; nyhet, nyskaping. Spilling (2002:16) beskriver "innovasjon" ved at "... *det innebærer å gjøre noe nytt som har økonomisk betydning*". Reve og Jakobsen (2001) sier at "*innovasjon kan representere ny kunnskap, ny teknologi, nye produkter, nytt design, ny organisering og nye samhandlingsmønstre*". Gjennomgående for disse definisjonene er at innovasjon må representere noe nytt. Fagerberg (2005) diskuterer forskjellen mellom oppfinnelse og innovasjon, og sier at i noen tilfeller er det vanskelig å trekke et klart skille mellom dem. Han henviser likevel til at det kan være et stort tidsgap fra en oppfinnelse skjer til selve innovasjonsprosessen. Spilling (2002) fremholder at innovasjon ofte er knyttet til det å gjøre nye ting i en eksisterende virksomhet, også kalt intraprenørskap (Spilling 1998). Det Schumpeter kaller "entreprenøriell innovasjon" vil derimot være knyttet til nyskaping som også skaper nye virksomheter. Spilling (2002) framhever også at mens entreprenørskap ofte er orientert mot individuelle aktører og prosesser rundt disse, er innovasjon i større grad systemorientert og ser på hvordan nyskaping skjer innen rammene av innovasjonssystemer. En enkel definisjon av innovasjon er nye endringer/omstillinger/tiltak på ulike områder i den enkelte bedrift i den hensikt å styrke bedriftens framtidige konkurransevne/lønnsomhet. Det viktigste kriteriet for å kvalifisere som en innovasjon, er nyhetskravet: Endringen/omstillingen må være noe

¹ Dette avsnittet bygger på tekst fra Aasetre & Haugum (2006).

² Kilde: <http://www.caplex.no/> Besøkt 22.12.2005.

nytt i forhold til hva aktøren har gjort før (Sand og Gran 2002). Økt globalisering, overgang til den "nye økonomien" - kunnskaps- og/eller læringsøkonomien" medfører at fokuset på innovasjon er økende. Disse endringene medfører at kunnskap i mindre grad begrenses til nasjonalt og lokalt næringsliv. (Sand og Carlsson 2002).

Nyskaping og innovasjon skjer i en **innovasjonsprosess** som inkluderer blant annet oppfinnelse, spredning og anvendelse av nye ideer og kunnskap (Sand og Hedlund 2000, Sand og Nesheim 2001). En kan skille mellom tre stadier i denne prosessen (Nås 1998, Hatling 2001):

- **Oppfinnelse** er en ny ide med sikte på å skape en innovasjon.
- **Innovasjon** er et nytt eller endret produkt (*produktinnovasjon*), en ny eller endret produksjonsprosess eller organisasjonsform (*prosessinnovasjon*), hvor produktet/prosessen er lansert på markedet eller tatt i bruk. En tredje type er *markedsinnovasjon*, dvs. en ny metode for å erobre nye markeder for etablerte produkter (f.eks. merkevarebygging).
- **Diffusjon** betyr at eksisterende produkter, prosesser, teknologi og kunnskap spres og når fram til nye brukere. Gjennom diffusjonsprosessen kommer innovasjoner til anvendelse i samfunnet og de økonomiske resultater av innovasjon realiseres.

Det er et ufravikelig *krav til nyhet* for å kvalifisere som innovasjon. En kan skille mellom **inkrementelle innovasjoner**, hvor det er snakk om modifikasjoner av noe som er kjent, og mer sjeldne **radikale innovasjoner**, hvor det dreier seg om noe helt nytt.¹ Viktige kjennetegn ved innovasjonsprosesser er:

- *Innovasjonsprosesser er preget av usikkerhet, dynamikk og langvarig systematisk arbeid.*
- *Innovasjonsprosesser er preget av samarbeid mellom aktører med utfyllende kompetanse, interaktiv læring og kunnskapsutvikling.* I et komplekst samfunn med økende mengder informasjon og tiltagende spesialisering, kan ikke innovasjon forstås kun i lys av uavhengig beslutningstaking på bedriftsnivå. Entreprenøren er en systembygger enn en ensom ulv (Ørstadvik 2000).
- *Det er en sterk vitenskaps- og teknologiinteraksjon.* Læring og innovasjon skjer på bakgrunn av eksisterende kunnskap som akkumuleres over tid (Aghion og Howitt 1998). Avhengigheten til vitenskap og forskning vil i følge Gidlund og Frankelius (2003) varierer fra faser rettet mot løsning av nye

¹ Radikale innovasjoner følges ofte av en rekke inkrementelle innovasjoner (Maskell et al. 1998), f.eks. ved at innovasjoner på ett område tilpasses slik at de kan brukes på andre områder, eller at de radikale innovasjonene utløser videreutvikling, tilpasninger og forbedringer.

problem og over i faser rettet mot teknisk og bedriftsøkonomiske forhold og i siste instans rettet mot innovasjonenes sosiale kontekst.

- *Innovasjonstakten varierer mellom ulike næringer og mellom ulike samfunn/steder.* Forklaring på dette er forskjeller i "*stedsbundne ressurser*" som vanskelig lar seg kopiere andre steder (Maskell et al. 1998, Maskell 2001). Stedsbundne ressurser kan være både naturressurser og/eller taus kunnskap. Taus kunnskap er ofte vanskelig identifiserbare (Malecki og Oinas 1999). Vider synes den høyeste innovasjonstakten å være i næringer og samfunn med krevende kunder, rik og åpen kommunikasjon mellom kunder og leverandører, hvor kundene kan velge mellom alternative leverandører, samt i sektorer preget av både rivalisering og samarbeid (Porter 1990, Reve og Jakobsen 2001). "Horisontale" næringsmessige klynger; i betydningen en gruppe bedrifter i samme næring, synes å fallende sammen med høyere innovasjonstakt og bedre økonomiske resultater (Reve og Jakobsen 2001).
- Innovasjon er på mange måter avhengig av god kontakt med eksterne kunnskapsmiljø, men er også avhengig av lokale ressurser som: kvaliteten på det lokale arbeidsmarkedet, omfanget av lokale læreprosesser og tilstedeværelsen av lokale institusjoner som fremmer kompetanseoppbygging, læring og samarbeid mellom bedrifter (Isaksen 1998, 1999, Hatling 2001).

3.2 Nettverksteori

Innovasjoner skjer i en geografisk og sosial sammenheng. Dette bringer oss videre til nettverksteori. Nettverksteori er noe som finnes både på individnivået og i forhold til industribedrifter. Rent deskriptivt kan en beskrive et nettverk som et sett av knutepunkter eller noder som er bundet sammen av linjer eller linker (Solem & Pettersen 2004). Nettverksteori kan brukes på individnivået hvor enkeltindivider utgjør knutepunkta eller *nodene*, mens *relasjoner* mellom mennesker utgjør linkene i nettverket. Denne typen tilnærming er relativt utbredt innen sosial psykologi og sosiologi (for eksempel (Schiefløe 2004)). I industrielle nettverk representerer nodene aktører eller bedrifter. Linkene eller relasjonene kan være vareleveranser og materialstrømmer. Definisjoner på nettverk kan være som følger:

Karquist (1990:121) – "*Nett og nettverk er bilder for å strukturere sammenhenger. Et nettverk er et komplekst mønster som varer over en gitt tidsperiode. Elementene i nettverket er noder og linker. Formålet med nettverket er å behandle strømmen av aktiviteter som genereres i de forskjellige noder. I komplekse nettverk finnes en mengde tenkelige konfigurasjoner og retninger av strømmer.*" (oversatt av Solem & Pettersen 2004).

Andersson et al. (1994:2): "*Ett sett av to eller flere sammenkoblede forretningsrelasjoner, hvor hver bytterelasjon er mellom forretningsenheter som fremstår som kollektive aktører.*" (oversatt av Solem & Pettersen 2004).

For å kunne benytte nettverksperspektivet i analysene av Tema Tre trenger vi å spesifisere hva som er **elementene** i nettverk. Solem & Pettersen (2004) hevder med referanse til Easton (1992) at nettverk kan beskrives ut fra:

- Struktur
- Relasjoner
- Posisjoner
- Prosesser

Nettverkets **struktur** kan beskrives på flere måter. Nettverket har jo avgrensinger mot omgivelsene. Selve strukturen i et nettverk kan beskrives langs følgende dimensjoner (etter Solem & Pettersen 2004:23):

- *Løse kontra tette relasjoner*
- *Løst kontra tett nettverk*
- *Sentralisert kontra desentralisert nettverk*

For å forstå funksjonen til nettverk er det også viktig å se nærmere på de **relasjoner** som eksisterer mellom de ulike nodene i nettverket. I følge Solem & Pettersen (ibid) er det vanlig å skille mellom "primære -" og "sekundære relasjoner", hvor de primære er knyttet til vareleveranser, tjenesteproduksjon og pengestrømmer. De sekundære er derimot knytta opp til slikt utveksling av informasjon, fellesskap, vennskap og tilrettelegging for og skaping av læring. Relasjoner er de bånd eller linkene som binder sammen knutepunkt eller noder i nettverk.

Til nå har vi snakket om industrielle nettverk, men nettverk brukes også til å beskrive relasjoner der nodene er personer. Også personlige nettverk er bundet opp i ulike typer relasjoner hvor en skiller mellom "primære -" og "sekundære relasjoner" (Schieffloe 2004). Granovetter (1973) skiller her mellom svake og sterke bånd. I virkeligheten kan det være naturlig å se på sterke og svake bånd som en kontinuerlig variabel der relasjonene varierer langs en glideskala fra sterke til svake bånd. Her er dette skillet mellom de tette nære bånd med kjærlighet og vennskap som de mest primære relasjonene, mens en i den andre enden av kontinuumet finner bekjentskap og forretningspartnere. Granovetter (1973) hever at også de svake bånd spiller viktige roller. Dette begrunner med at svake bånd kan fungere som broer over til andre nettverk som kan gi nye impulser, kunnskap og relasjoner. Gjennom svake bånd kan en komme i kontakt med mennesker som har sine primære relasjoner i andre nettverk enn ens eget. I et nettverk som Tema Tre inngår mange små bedrifter og enkeltmannsforetak, og dette gjør Tema Tre også til et personlig nettverk nesten i større grad enn et nettverk av organisasjoner. Samtidig kan en hevde at selv organisasjoner vil bli påvirket av personlige relasjoner. Dette er også hovedargumentet for at Granovetter (1992) hevder en ikke bare kan forstå bedrifters atferd ut fra

økonomiske hensyn. Organisasjoner er også sosialt forankret i nettverk av personlige relasjoner.

Teori om industrielle nettverk er et viktig verktøy for å analysere komplekse interorganisatoriske relasjoner. Bedriftene som inngår i Tema Tre sitt nettverk er små bedrifter, ofte enkeltmannsforetak, men samtidig er dette ofte spesialiserte nisjebedrifter. Bedrifter som på grunn av sin størrelse og innretning mot spesielle nisjer vil ha nytte av å samarbeide med andre for å løse oppgaver i fellesskap slike bedrifter ikke har kapasitet til å løse hver for seg. Derfor er nettverksperspektivet viktig når en skal analysere den typen samarbeid som ligger i Tema Tre.

Som oppsummering kan vi si at arbeidet i Tema Tre handler om innovasjonsprosesser i et nettverk, hvor en benytter nettverket og videreutviklingen av dette som et verktøy for å fremme innovasjonsprosessen.

4. METODE

4.1 Datainnsamling

For å fremskaffe synspunkter fra aktører som deltar i Tema Tre sin virksomhet gjennomførte vi i høsten 2006 en undersøkelse blant disse. Problemstillingen i undersøkelsen var om innovasjonssystemet i Nord-Trøndelag er tilpasset de behov som finnes i næringslivet. Vi har valgt å belyse dette ved hjelp av kvalitative metoder.

I kvalitativ forskning er man opptatt av å gå i dybden og se på betydningen av et fenomen, mens man i kvantitativ forskning vektlegger utbredelse og antall (Thagaard 1998). Konsekvensen av dette skillet er blant annet at man innen kvalitativ forskningsmetode har få informanter og fokuserer på mange variabler, mens det innen kvantitativ metode er vice versa. Innen kvalitativ forskningsmetode er man opptatt av det særegne, mens man innenfor kvantitativ metode er ute etter det gjennomsnittlige (Thagaard 1998).

Hensikten med denne undersøkelsen er å evaluere Tema Tre sin virksomhet og de resultat dette nettverket har gitt. Undersøkelsen har tilnærmet seg dette på en åpen måte, hvor vi ikke har hatt sterke hypoteser om hva som har vært resultatet av nettverket. Ut fra dette er det valgt å gjennomføre en kvalitativ intervjurunde blant personer som har deltatt i Tema Tre sin virksomhet. Intervjuene har blitt supplert med deltagende observasjon og dokumentanalyse. Hovedvekten av data som ligger til grunn for evalueringen er nok basert på intervjuene.

4.1.1 Telefonintervjuer

Det ble gjennomført 16 intervjuer, hvorav åtte i Norge og åtte i Sverige. Et intervju med en i den norske prosjektgruppen ble gjennomført som personlig intervju, resten ble gjennomført som telefonintervju. Grunnen til at majoriteten av intervjuene ble gjennomført med telefonintervju var praktiske forhold. Svakheten ved telefonintervju sammenlignet med personlig intervju er at en i telefonintervjuer mister noe av det direkte samspillet i forhold til slikt som kroppsspråk og lignende signaler. Som en ser av tabell 4.1. er det forsøkt å velge ut informanter som best mulig skal sikre at bredden av synspunkt blir dekket. Det ble gjennomført fem intervjuer med personer i prosjektets styringsgruppe, og elleve intervjuer med "alminnelige" deltakere i prosjektet. Fordelingen mellom norsk og svensk side var lik med 8 informanter på hver side av grensen. Intervjuene varierte i lengde, men varierte mellom 1 ½ time til ½ time. Snittet på intervjuene var nok 50-60 minutter. I motsetning til en kvantitativ undersøkelse som etterstreber representativitet og randomisering, er kvalitativ design hovedsakelig ute etter et formålstjenlig utvalg av enheter (Miles & Huberman, 1994).

Tabell 4.1. Fordelingen av informantene

	Norge	Sverige	Sum
Prosjektgruppe	2	3	5
Deltagere	6	5	11
TOTALT	8	8	16

Intervjuets form var relativt strukturert ved at rekkefølgen på spørsmålene var fastlagt på forhånd, likevel var nok formen noe mer samtalepreget enn selve intervjuguiden (se vedlegg 1) tilsier. Bruk av semistrukturerte intervju fører til at man kan sammenligne de ulike informantenes svar, mens man samtidig har åpninger for å forfølge tema som er relevante hos enkelte informanter. Utvalget av informantene vil derfor være ulike og få (grunnet tids- og kostnadskrav), og ett spørreskjema som kan fange all viktig informasjon på tvers av informanter blir derfor vanskelig å utarbeide. I et semistrukturert intervju vil en derimot i større grad kunne forfølge informantens beskrivelser og slik få et mer rikholdig datamateriale. Spørreskjema har også en svakhet ved at respondentene tenderer mot å besvare dem overfladisk ved åpne spørsmål og kryss av nokså nøytralt (sentrert) ved skaleringer. Dette unngås ved intervju. Det er også lettere å oppdage misforståelser via intervju enn via utfylling av spørreskjema. Ved intervju vil informantene erfaringsmessig gi mer nyanserte svar, og intervjueren kan i større grad sjekke hva de legger i sine svar og begrepsvalg. Intervju gir et godt utgangspunkt for å vurdere informantens kunnskaps- og erfaringsbakgrunn og derved validere informantens uttalelser. Primært er man likevel innen kvalitativ metode interessert i å fange informantens oppfatninger og få et innblikk i deres verden (Yin 1994). Kvale (1997) hevder at man via kvalitative intervju primært ønsker å forstå verden fra den intervjuede personens side, å få frem betydningen av folks erfaringer og avdekke deres opplevelse av verden. Svakheten ved å ikke ha et så omfangsrikt utvalg som i kvantitativ forskning (og dermed ofte bruk av spørreskjema), er at man har for få informanter til at man kan generalisere funnene til å gjelde ut over studiens informanter. Det innebærer ikke at denne studien ikke har overføringsverdi til andre lignende nettverk, bare at dataene ikke vil være generaliserbare. Likevel betyr det at det i en del kvalitative studier foretas generaliseringer fra undersøkelsesobjektene til den virkeligheten som ønskes forklart (Schofield 1990).

4.1.2 Andre datakilder

I tillegg til telefonintervjuer ble det også brukt dokumentanalyser og deltagende observasjon.

Dokumentanalyser er i hovedsak brukt for å skaffe opplysninger om virksomheten i Tema Tre. De viktigste dokumentene som ble analysert var de "*lagesrapporter*" som rapporterer virksomheten i prosjektet, samt prosjektskissen som ble brukt da en søkte

finansiering av prosjektet Tema Tre. Fra prosjektgruppen er det levert åtte "lagesrapporter", hvorav to i 2004, tre i 2005 og tre i 2006. Prosjektskissen er skrevet før selve Tema Tre prosjektet startet. Dokumentene danner hovedgrunnlaget for kapitlene 4 og 5 i rapporten.

Deltagende observasjon innebar deltagelse i 2 møter/samlinger i prosjektgruppen, samt deler av en studietur til Trondheim/Fosen 2006 (deltagelsen var knyttet til den delen av studieturen som var i Trondheim). Deltagende observasjon har vært viktig for å gi en følelse av hvordan det sosiale samværet har vært i aktivitetene til Tema Tre. Dels hvordan samspeilet i prosjektgruppen, og dels hvordan kontakten mot de alminnelige deltakerne fungert. Inntrykkene fra den deltagende observasjon er ikke presentert i noe egen del av rapporten, men dannet et viktig bakteppe for fortolkningen av telefonintervjuene.

4.2 Presentasjon av data

Parton (2000) hevder at hva mennesker gjør og hva de sier de gjør, og hvordan mennesker tenker og deres refleksjon over egen tenkning i handling, ikke er det samme. Kvalitative data er derved rådata som må bearbeides. Der ligger forskerens store utfordringer. Å gjengi dataene slik som informantene oppgir dem, gir ofte bare delvis svar på forskerens spørsmål og hypoteser. En rent refererende stil gir lite til leseren. Databearbeiding innebærer å kategorisere og tolke dataene. En analyse i form av tolkning blir ofte nødvendig. Her kan konflikter oppstå mellom informant og forsker, og mellom forsker og lesere av undersøkelsen. Informanters ordvalg og måte å sette sammen funksjonelle utsagn på, gir et godt bilde på hvordan de fortolker verden. Det er en fare ved behandling av kvalitative data at forskeren trekker slutninger som informanten ikke tilsikter. Likeså kan informanter besvare spørsmål i tråd med de antagelser man har om hva intervjueren gjerne ønsker å høre.

Fremstillingen av kvalitative data foregår ofte ved siteringer som enten illustrerer kategorier eller leder til kategorier eller tendenser i materialet. Den refererende stilen kan lede til vansker for leseren i å skille mellom det refererende og det argumenterende. Hvis dette skillet er utydelig, vil det for leseren lett bli en tendensiøs fremstilling av materialet. I denne rapporten er det forsøkt å systematisere informasjonen for å få fram kjernen i hva informantene har sagt. Videre har vi forsøkt å beskrive det typiske for de aktørene som er med i utvalget, for så senere å diskutere dette opp mot teori og annen informasjon. Undersøkelsens konklusjoner trekkes så på bakgrunn av denne diskusjonen.

5. OM TEMA TRE

5.1 Mål og målgruppe

Nettverksprosjekter som strategi for næringsutvikling i distriktene er for tiden svært populært. Prosjektet Tema Tre med innretning mot "Hus, Hem och Trädgård" er finansiert gjennom INTERREG IIIA, og er rettet mot næringsutvikling i småbedrifter innen trebransjen i Trøndelag og Jämtland. Prosjektet startet 01.01.2004 og skulle etter planen vært avsluttet 31.12.2006, men ble innvilget et halvt års videre drift. Sentrale aktører bak prosjektet er "Jämtlands läns institut för landsbygdsutveckling" (JiLU), NTF¹ og Egge videregående skole. Målsettingen var at:

JiLU och NTF/ Egge v. s. skall som organisationer utvecklas till en gemensam gränsöverskridande paraplyorganisation med syfte att verka som motor för omställning och utveckling av regionens landsbygdsföretag mot ökad förädling av den lokala skogsresursen.

Prosjektet skal ha en grenseoverskridende funksjon. Videre skal prosjektet være utviklende for næringen, og bidra til å utvikle et innovativt bransjenettverk.

JiLU (Jämtlands läns institut för landsbygdsutveckling) og Nord-Trøndelagsforskning (NTF) / Egge videregående skole skall, som organisasjoner med uttalt ansvar for blant annet regionens NGB's bygdenæringer, utvikles til ett felles grenseoverskridende sentrum / nav med egne og eksterne eksperter, utviklere og prosjektgjennomføring i TEMA TRE.

Tema Tre skall jobbe for å øke videreføring i produktområdene "HUS, HEM och TRÄDGÅRD" hos regionens private jord- og skogseiere. Diversifisering og skaping av flersidige gårder skal øke overlevelsesmulighetene for tradisjonelle bygdenæringer basert på jord- og skogbruk. I regionen er det blant jord- og skogseiere også mange små gårdssager med svak lønnsomhet. Disse har sterkt behov for å ta flere steg fremover i foredlingskjeden. Øket treforedling som tilleggsnæring til jord- og skogsforetakene burde skape større inntektsmuligheter, og øke mulighetene for å leve på landsbygda. Avgjørende for prosjektet er å etablering av nettverk, da det vil ha stor betydning på kunnskapsformidling, kreativitet og inspirasjon for å se framover.

5.2 Organisering

Prosjektets organisering er knyttet opp i en styringsgruppe, en referansegruppe, pluss de som deltar i nettverksprosjekts aktiviteter. Nettverket har en dobbel organisering med en i prinsippet lik struktur på Norsk og Svensk side. På Norsk side er det en styringsgruppe bestående av tre personer. Dette inkluderer en representant fra

¹ Nord-Trøndelagsforskning som fra april 2006 ble omorganisert i Trøndelag forskning og utvikling AS.

næringen, dvs. Norges bygdesagsforenings representant i Trøndelag, en (to) personer som kommer fra undervisning, dvs. Egge videregående skole. Siste person er prosjektkoordinatoren fra Trøndelag forskning og utvikling (tidligere NTF). Samme mønster kan en finne på svensk side hvor nettverket har 3-4 personer i styringsgruppen. Også på svensk side har man en representant for næringen gjennom Specialsagarna i Jämtland. Videre består styringsgruppen her av fagpersoner fra JiLU.

Til å hjelpe prosjektledelsen i gjennomføringen av prosjektet ble det etablert en referansegruppe i hvert land hvor samtlige "primære interesser" deltar.

Svensk referansegruppe:

- JiLU, Mitthögskolan avd. f. Byggnadsteknik, Norrskog, LRF, Specialsågarna.

Norsk referansegruppe:

- EGGE, Norsk Bygdesagsforening, avd. Nord-Trøndelag, Skogeierforeninga Nord, NTF og Bondelaget samt Treformidling Nord, Tresentret Trondheim og fakultet arkitekt, NTNU Trondheim.

6. AKTIVITETEN I TEMA TRE

6.1 Aktiviteter i 2004

Prosjektet Tema Tre startet i 2004. Likevel var det en god del aktivitet i prosjektet det året. Denne aktiviteten omfattet ulike typer aktiviteter. En rask opptelling fra de to "lägesrapportene" som rapporterer aktivitetene i 2004 viser rundt 17-21 aktiviteter gjennom året litt avhengig av hvordan en teller. Disse aktivitetene omfattet:

Tømringskurs (med 8 deltakere); - Konferanse med temaet "Sunda träbugnader" gjennomført i samarbeid med Mitthögskolan; - Besøk hos TEAK Oy i Finland; - Temamøte rundt varmebehandlet virke og massiv tevirke; - Studiereise til Finland; - Forelesning om varmebehandling; - Besøk ved byggmessen i Trondheim (seminar om massive trebygg); - Møte med prosjektet Sibirean Larch; - Studietur til Nässjö; - Forelesning om trebygg og varmebehandlet tre; - Besøk fra Nordland fylke og presentasjon av senter for sunne trebyg; - Møte angående rammeverksteknikken; - Studiereise til Røros; - Besøk hos maskinprodusenten MoreTens.

Som en ser av denne oppstillingen ble det gjennomført en rekke aktiviteter gjennom året. I tillegg ble det jobbet aktivt med å skaffe kontakter med potensielle deltakende firma. "Medlemslisten" økte gjennom året til 48 foretak på svensk side og 62 på norsk side ved utgangen av 2004. Det har også vært lagt ned arbeide på å utvikle en hjemmeside som skal utgjøre prosjektets viktigste kommunikasjonsmiddel mot medlemmene.¹ En har også alliert seg også med 12 elever ved KY tresdesign ved Kramfors träkulturcentrum som brukte sitt prosjektarbeid til fritt å utvikle produkter innen området hus, hjem og hage. Antallet deltakere ved enkelte av disse aktivitetene er vist i tabell 6.1. Aktivitetene i 2004 kan summeres i følgende punkter:

- Utvikling av kontaktnettet
- Gjennomføring av forelesninger, seminar og temamøter
- Studiereser
- Kontakt mot Finland

Følgende fagtema var i fokus:

- Sunne trebygninger
- Varmebehandling
- Rammeverksbygning

¹ Hjemmesidene har følgende adresser: <http://www.tematre.se> og <http://www.tematre.com>

- Massivt tre

Prosjektet ble også promotert gjennom artikler og annonser i *Östersundsposten* og *Mittaffärsliv*. Det var også en artikkel i Norrskog sitt medlemsblad.

6.2 Aktiviteter i 2005

Også i 2005 ble det gjennomført et variert spekter av aktiviteter. I forhold til selve prosjektet fortsatte virksomheten med å utvikle kontaktnettet til Tema Tre. Som ledd i dette arbeidet ble det gjennomført to informasjonskvelder i Svestavik og Sveg. Aktivitetene i 2005 presenteres i dette avsnittet gruppert etter type aktivitet. Kilde er de tre "*lagesrapportene*" som prosjektet leverte i 2005.

Studieturer: Det ble gjennomført en studietur til Vasaregionen hvor 25 medlemmer deltok. I månedsskiftet august – september ble det også gjennomført en studiereise til Sør Gjesslingane og prosjektet "*External cladding in maritime environment*" (Næss 2005). Denne studieturen er for øvrig den aktiviteten Tema Tre har gjennomført som hadde flest deltakere. Utenom disse større studieturene ble det gjennomført en kontaktsreise med norske foretak til åtte treforetak i Jämtland. Det ble også gjort en reise med to interesserte foretak til *Soumen Lämpopuu Oy* i Finland.

Seminarer: Det ble gjennomført en rekke fagseminar gjennom året. Blant annet 4 seminar i tømring i Ås (JiLU), to seminar i lafting og 4 seminar i høvling (Steinkjer). Det var også to seminar i bygging av badestamp. Videre ble det ved Ås (JiLU) gjennomført et seminar og workshop rundt rammeverksbygging (timber frame).

Utstilling: Syv personer deltok også med en monter på tremessen *BORE* i Åre. Også på *EXPO norr* deltok en med seks medlemmer fra Specialsågarna i Jämtland. Her deltok en med en rekke produkter som: Legotimber, bastustamp, engangsgrill i tre, utemøbler med mer.

Design: Også samarbeidet med treakademiet og deres 2-årige designutdanning på tre fortsatte. I den forbindelse hadde en student et eksamensarbeid hvor hun jobbet med design av ute-møbler. Dette arbeidet ble vist frem ved flere anledninger, og var med på EXPO norr.

Andre aktiviteter: Tre personer deltok på verdenskonferansen til "*International Log Builder Association*" i Riga. Videre at varmebehandlet trevirke ble tatt hjem for å testes ut, samt presentasjon av prosjektet for Landstingets Demokrati og Länsutviklingsgruppe.

Samtidig var det også i 2005 fokus på å skape oppmerksomhet rundt Tema Tre. En hadde annonser i *Östersundsposten*, *Länstidningen* og *Härjedalsbladet*. En hadde også artikler i Landstingets tidning *Fri sikt* og INTERREG sitt blad *Nå/Nu*. Videre ble "*verdskapning i trebransjen*" (som Tema Tre er et delprosjekt av) presentert på NRK sin rikskanal, foruten NRK Midt Nytt.

Som en ser var det også i 2005 et variert sett av aktiviteter. Som en ser kommer kompetanseoverførende aktiviteter som studieturer og fagseminarer sterkt på banen. Av disse var studieturen til Sør-Gjeslingane den med flest deltakere, men også mange deltok på turen til Wasaregionen. På norsk side var det også samlet sett mange som deltok på høvlingseminar.

6.3 Aktiviteter i 2006

Også i 2006 ble det gjennomført en rekke ulike aktiviteter i regi av Tema Tre. I dette avsnittet oppsummeres disse aktivitetene sortert etter type aktivitet. Kilde for oppsummeringen er de tre "lägesrapportene" som ble levert fra prosjektet i 2006.

Studieturer: I begynnelsen fikk en på svensk side besøk av folk fra et nettverk (*TreFram*) i Rissa i Sør-Trøndelag. Under besøket ble det lagt opp en reiserute til jämtländska foretak. Kontakten mot dette nettverket ble fullt opp gjennom en studietur til Trondheim og Rissa i slutten av september (med 22 deltakere). Også en del mindre studieturer ble gjennomført. Treformidling Nord, som drives av Skogeierforeningen har i Trondheim bygget ett Showroom kalt 333 der trettitre treforetak i Trøndelag viser sine produkter. Den 1. februar besøkte prosjektets styre- og referansegruppe dette anlegget. Besøk i showrommet inngikk også i studieturen til Trondheim og Rissa. I mars ble det gjennomført en Studiedag med besøk på MoreTens fabrikk for snekkerimaskiner i Lugnvik og Husqvarna fabrikk i Tandsbyn. I mai gjorde deltagere fra NWP och Dalarna høgskole en reise til Vasa i Finland for å se på *Suomen Lämpöpuus* "thermowood" (varmebehandlings) anlegg. I oktober ble det gjort en reise til Åre og Åre Bjørnen for å se den ekspansive turistutbyggingen pluss innvielsen av Åres nye jernbanestasjon.

Utstillinger og konferanser: Tema Tre deltok på LRF sitt årlige stemne i Östersund med en informasjonsmonter. I august ble det gjennomført et besøk på *Orsa Woodfair*. Der møtte en også "*Föreningen Svenska timmerhus*" for å planlegge temadagen om konsekvensene av nye byggenormene for bygging av småhus i tre. I midten av desember deltok prosjektet i en samleutstilling på Jamtli sin julmarknad der JiLU presenterte sin virksomhet for publikum. I begynnelsen av mai holdt en konferanse i Åre - träbyggnadstag – arrangert av *Träbyggnadskansliet* med hensikt om å informere om massive trebygg i mer en tre etasjer. I oktober ble det holdt en temadag om konsekvensene av nye byggenormer for bygging av småhus i tre. Dette er regler som innføres fra sommeren 2006, dvs. energihusholdning og varmeisolering i BBR's nye byggregler.

Seminarier og fagdager: Det ble holdt et høvlingseminar på Egge videregående skole. Det ble også holdt et tre dagers seminar hvor deltakerne hadde som mål å lage sin egen nettbasert hjemmeside, også dette på Egge. Videre fortsatte med workshop om rammeverk 4 mandagskvelder i januar. Det ble også gjennomført et seminar om småskala virkestørkning. Videre ble det på Rosta i Ås gjennomført et seminar om miljølovgivningen i Sverige. Det ble også gjennomført et seminar om CAD-tegning. I mai dette året ble det også gjennomført et møte med skogstyrelsen for å utrede felles

interesseområder. I februar arrangerte Bygdesagforeningen en fagdag på Egge vgs. på Steinkjer. Utenom å informere om Tema Tre ble NPP-prosjektet "*External Timber Cladding*" (Næss 2005) ble presentert. Representanter fra Norsk Bygdesagforening og Treforidling Nord holdt også innlegg om sine virksomheter.

Andre aktiviteter: I mai besøkte en Furugården i Sveg for å ta del i foretakets nye utviklingsidé rundt små gran (dia < 12 cm). I månedsskifte mai – juni besøktes Mora - prosjektkontakt. I juni besøktes Hammarstrands trä AB som har vist interesse av Thermowood (varmebehandling) teknikken. Videre har Alf Rydén, A-ryd Sågverksutrustning AB blitt engasjert for å kartlegge moderniseringsbehovet hos medlemmer av Specialsågarna i Jämtland AB. Gjennom året har Tema Tre også blitt presentert for følgende aktører: - *Nordbruk på Rösta den 30 september*; - *Bräcke kn branschråd trä den 16 november*; - *Bräcke Trähus AB*; *LRF's styrelse den 6 december på Rösta i Ås*.

I perioden fra januar til april har det blitt satt sammen undervisningsmaterieell som digitaliseres for å kunne brukes som kompetanseblokk i nettundervisning basert på bruk av "It's-learning. Fagområdet omfatter: - trekunnskap, - saging, - tresortering, - høvling, - liming, -maskiner verktøy styr og regler, tretørking, -bransjekunnskap og kvalitetssikring. Etter fullført kurs vil eleven gjøre et svennestykke i noen av disse delblokkene og oppnå fagbrev.

Tema Tre eller relatert stoff er omtalt i følgende artikler: Trönder-Avisa den 20 mars; NBF-nytt nr.3; Landbrukstidene nr.4; Svensk Leverantörstidning nr 3.2006. I tillegg til artikler har det vært annonser i følgende publikasjoner: Landbrukstidene nr.4; SOLO sågens medlemstidning; Tidningen Land Svensk Leverantörstidning nr 3.2006.

Tema Tre søkte om forlengelse og fikk en forlegging av virksomheten frem til 30 juni 2007.

6.4 Hovedtrekk i aktivitetene

Som en ser har det vært en rekke aktiviteter som er gjennomført innen rammene av Tema Tre. Et interessant trekk fremkommer om en sorterer aktivitetene etter antall deltagere (tabell 5.1.). Av de seks aktivitetene med mer enn 20 deltakere så er fem av disse studieturer og en er "fagdag". Det er vanskelig å peke på andre trekk i fordelingen av deltakerne ut fra typen aktiviteter. At studieturer er såpass populære kan ha med at disse både har mer variert program, og har et vist "turistisk" aspekt. Begge deler elementer som ble vektlagt av de intervjuede deltakerne (se kapittel 6). Samtidig ble enkelte aktiviteter gjennomført på regulær basis slik at samlet sett blir antall deltagere større enn antallet for noen annen enkeltaktivitet. Det ble for eksempel gjennomført 4 høvlingsseminar, slik at samlet har 34 personer deltatt på denne typen seminar. Ut fra talla i tabell 5.1. synes høvlingsseminaret å ha vært det mest populære fagseminaret. Summerer enn opp alle aktivitetsdeltakelser får vi et tall på 286. Vi vet lite om hvor mange aktiviteter hver person har deltatt på, men antar en at hver person har deltatt på 4 aktiviteter omfatter nettverket 72 aktive medlemmer.

Tabell 5.1. Aktiviteter i Tema Tre

Dato	År	Aktivitet	Deltager
31-2/8-9	2005	Studietur til Sør-Gjæslingan	30
23-24/11	2004	Studietur til Røros	27
24/2	2006	Fagdag i Norge, Samarbeid	27
27-28/10	2005	Studietur til Sverige, Jemtland	25
24-26/4	2005	Studietur til Finland	25
20-23/9	2006	Studietur til Fosen	22
	2006	Teori til fagbrev i trelastfag	19
24/3	2006	Studietur Mortens	15
	2005-2006	Utvikling av nettbasert opplæring innen trelastfag.	13
23-24/1	2006	Studietur for TreFram	12
	2006	Seminar i høvling	10
		Studietur til showrom 333	9
11-13/3	2005	Seminarer i høvling	8
	2005	Seminar i høvling	8
15-17/4	2005	Seminar i høvling	8
Uke 3	2005	Seminarer i lafting i Norge	8
Uke 6	2005	Seminar i lafting i Norge	8
Uke 9-10	2005	Seminar i bygging av badestamp	7
24.mar	2006	Seminar i å lage egen hjemmeside	7
19-22-10	2004	Studietur løvtre Nassjø tresentrum	<i>mangler</i>
	2004	Fagdag i Sverige, varmebehandling	<i>mangler</i>
18.nov	2005	Fagdag i Sverige, Ramverk	<i>mangler</i>
		Fagdag i Sverige, Lafting	<i>mangler</i>
25.okt	2006	Studietur til Åre	<i>mangler</i>
		Messe i Mora	<i>mangler</i>
		Messe i Åre	<i>mangler</i>
		seminarer i lafting i Sverige	<i>mangler</i>
		Tørkeseminar i Sverige	<i>mangler</i>
		Seminar i styrkesortering i Norge	<i>mangler</i>
	2004-2006	Lage egen hjemmeside 1	<i>mangler</i>
	2004-2006	Oppfølging av medlemmene i bygdesagf.	<i>mangler</i>

7. RESULTATER FRA INTERVJUENE

I forbindelse med evalueringen ble det gjennomført kvalitative intervjuer med 16 personer. Disse intervjuene fordeler seg i fire grupper ut fra om de har tilhørighet på norsk eller svensk side av grensen, videre om de er i prosjektgruppen, eller bare har deltatt i Tema Tre sine aktiviteter. Dette kapitlet referer hovedpunkter i disse intervjuene. Resultatene fra de fire gruppene refereres hver for seg, noe som kan gi noen gjentakelser.

7.1 Intervju med prosjektgruppen

7.1.1 Svensk gruppe

Den svenske ledergruppen består av tre personer, og alle disse ble intervjuet. To av disse er knyttet til JiLU (dvs. Jämtlands läns institut för landsbygdsutveckling), mens den tredje er medlem i Specialsågarna i Jämtlands län. Den ene har utdannelse som sivilingeniør, men har syslet med tre siden 1997. Den andre er egentlig elektroingeniør, men har blant annet holdt et laftekurs i 20 år. JiLU er en av prosjekteierne for Tema Tre. Den tredje intervjuede er leder i Specialsågarna. Vedkommende var med å stifte foreningen. Selve foreningen har en ca 25 medlemmer. Vedkommende har selv skog og et lite sagbruk.

Viktigheten av Tema Tre ble av en begrunnet med situasjonen i landbruket. JiLU som er en av prosjekteierne på svensk side, er en tradisjonell landbruksorganisasjon i følge vår informant. Innen jordbruk er det mest melk og forproduksjon til melkeproduksjon. For å få lønnsomhet må en ha opp mot 120 dyr (i Jämtland). Situasjonen i jordbruket tilsier at økt produksjon ikke er noen mulighet. Skogen har tradisjonelt vært brukt som bankbok. I denne situasjonen kan kombinasjon av jord og skogbruk være en mulighet. Legger en om driften i jordbruket fra melkeproduksjon til kjøtt dyr får en mer tid til overs. Dette er tid en kan bruke for å få mer ut av skogen. En trenger å spesialisere seg, kanskje har en ei "bygdesag" en kan bruke. Gjennom slik spesialisering kan en kanskje også bruke andre typer ressurser i skogen enn det en vanligvis bruker. Den grove skogen, den som vokser seint og kanskje løvskog. Slik sett er dette også en utnyttelse av lokale ressurser som tidligere ikke har blitt verdsatt. Derfor hadde nettverket også fokuset først mot "småsager", men senere har det skjedd en dreining mot leddene etter sagene. Men skal en overleve som småsag, må en finne en nisje som de store sagene ikke gjør. Og da ligger det underforstått i dette utsagnet at et slik nettverk vil være til stor nytte i en slik spesialisering.

Samarbeidet innen Tema Tre har vært veldig bra på det personlige planet hevder flere. Samarbeidet har vært uformelt og bra. Likevel var det ytringer på svensk side, i motsetning til på norsk side, som kan tyde på enkelte gnisninger. Dette var ytringer fra enkelte av medlemmene i specealsagorna som opplevde noe avstand til personene på JiLU. En oppfattet at disse satt i en litt annen posisjon enn medlemmene i

specealsagorna. Dette gjaldt både i forhold til kostnader og i forhold til perspektiv. Ut fra utsagn må nok disse utsagna fortolkes ut fra forhistorien. Det har vært kjørt tidligere INTERREG prosjekter hvor specealsagorna samarbeidet med Namdalen bygdesagslag. Det ble hevdet at dette var et samarbeid med mer flat struktur og mindre kostnader for de involverte. En begynte også å jobbe mot et nytt INTERREG prosjekt med denne konstellasjonen, men ble sluset inn i et samarbeid med JiLU og nåværende prosjektgruppe. Årsakene kan også være knyttet til hvem som er ledene i de ulike prosjektene. I forhold til arbeidet i Tema Tre må en også huske at en jobber med mikroforetak. Dette gjør at det ofte er et ønske om at aktivitet skal være i helger og på kveldstid.

I forhold til aktiviteter nevnte en informant kontakten mot designlinjen på skolen i Kramfors, videre "treakademien" mot snekkerutdanning og designutdannelse mot tre. Videre satsning mot lafteteknikk ved JiLU. I nettverket har en all den kompetansen som trengs innen tre. Et problem er i forhold til kontaktflaten mot forstfolk hevdet informanten. En har hatt lite kommunikasjon med forstfolk (dvs. med skogbruksfaglig bakgrunn). I forhold til kontakter ute har en hatt flere turer til Finland, hvor Woodpoint har blitt sett på som et forbilde og inspirasjonskilde. Også i forhold til varmebehandling av tre har kontakten mot Finland vært viktig. Videre bygger en opp kompetanse på fjernundervisning sammen med Egge videregående skole. Studiereiser har også vist seg å fungere bra. Det har også gjort at en lærer hverandre å kjenne. Noe annet som ble nevnt som bra på svensk side var et seminar som tok opp "miljøbalken" (dvs. svensk miljølovgivning). Dette var nyttig ble det sagt, selv om informanten var skeptisk til "miljøbalken" som lov.

Kritiske kommentarer ellers rettet seg mot at en ikke kan arrangere kurs i regi av nettverket. Det ble også ytret kritikk mot at en ikke kunne reise/opprette kontakter utover kjerneområdet, for eksempel mot Danmark og mellom Europa. I forhold til aktiviteter påpekte den i ledergruppa som kom fra specialsagarna at en nok burde styrke markedsføringsdimensjonen i nettverket.

Nettverksbygging har vært en viktig funksjon av Tema Tre. En har kompetansenettverk gjennom Trøndelag forskning og utvikling, JiLU, Egge videregående skole med mer. En har fått utviklet et bedriftsnettverk av medlemmer i de to foreningene, dvs. specialsagarna i Jämtland og Norsk bygdesagsforning. I tillegg har det kommet til flere foretak, omtrent 40. En har også utviklet relasjoner til et nettverk i Rissa i Sør-Trøndelag. Det ble fremhevet at en har nytte av å lære av hverandre, å "stjele ideer" fra hverandre. For foreningen for specialsagarna så har en faktisk også fått flere medlemmer gjennom aktivitetene til Tema Tre.

7.1.2 Norsk gruppe

Den norske ledergruppen var sammensatt av tre personer hvorav to av disse ble intervjuet. De to intervjuede har relativ lang erfaring fra trebransjen, men fra ulike ståsted. Den ene er lærer i trelastfag ved Egge videregående skole. Har selv utdanning i trelastfag, med fagbrev i skur og høvellastproduksjon. Uten om en kort periode på

fylkets hus har vedkommende jobbet med utdanning innen trelastfaget siden 1991. Den andre har selv en bygdesag, og har vært aktiv i bygdesagsforeningen blant annet som distriktsrepresentant i Nord-Trøndelag. Tredje person i den norske ledergruppa har ikke erfaring fra trebransjen på samme måte som de andre.

Initiativet til nettverket ble tatt for 4 år siden, og kom egentlig tatt av Mære landbruksskole i følge en av informantene. Representanten for bygdesagsforeningen fortalte at han ble innkalt til et møte på Mære, men de trakk seg ut. De tre som er i dagens prosjektgruppe jobbet imidlertid videre med prosjektet. Per Reidar Næss fra daværende Nord-Trøndelagsforskning (som også er i dagens prosjektgruppe) fortsatte å skrive på søknaden, og neste møtet var på Egge videregående. Slik ble dagens ledergruppe på Norsk side etablert. Et annet forhold som blir nevnt i forhold til oppstarten av nettverket var at de startet med en studietur til Røros. (23-24 nov. 2004). Etter turen ble det også laget noen spørreskjemaer hvor en fikk informasjon om hva folk savnet i nettverket. Denne første studieturen ble sett på som viktig i forhold til den suksess de anså nettverket har hatt etterpå¹

Fokuset i aktivitetene har i følge en av informantene endret seg utover i perioden som følge av de innspilla som har vært gitt. I begynnelsen hadde en mye fokus på kompetanseoppbygging og nye produkter. Høvling og verktøystell kom til underveis. Fokuset på høvling har vært spesielt på norsk side. Som sagt startet en virksomheten i nettverket med en studiereise til Røros. I etterkant av dette ble det delt ut et spørreskjema, og resultatene av dette medførte at en hadde en rekke fagseminar. Blant annet har en hatt 5 høvlingsseminar, seminar om bygging av badestamper og 2-3 lafteseminar. En har også hatt et seminar på data om det å lage egen hjemmeside. En har også hatt en del studiereiser, blant annet til Sør Gjeslingane, hvor det også deltok personer fra svensk side. Videre er det også arrangert en studiereise til Trondheim og Fosen, en reise som kom i stand ved at representanter for et lokalt nettverk i Rissa tok kontakt. Også et seminar i styrkesortering ble organisert etter forespørsel av en deltager i nettverket. Dette er eksempler på at deler av aktiviteten i nettverket ble organisert ut fra "feed-back" prosesser i nettverket.

Når det gjelder effekter fremhever en av informantene i gruppen at effektene har vært størst i forhold til kompetanse. Blant annet nevnes at personer som har startet opp virksomheter har brukt nettverket for å skaffe seg den nødvendige kompetansen i startfasen. Videre nevnes også bedriftsetableringer knytta til laftekledning (dvs. firmaet Laftekledning i Verdal). I denne etableringen så ligger også et nytt produkt. Et annet nytt produkt er konisk gulv eller kilegulv. En har også bidratt til å gjøre kjent teknikken med varmebehandling. En annen informant i ledergruppa fremhever at nytten kanskje begynte å vise seg først andre og tredje året. Det ble også nevnt at før var de store sagene negative til at småsagene tok tømmeret deres, men at en nå ser at småsagene tar virker som ikke var så mye brukt tidligere. En av informantene

¹ Dette etter utsagn fra Per Reidar Næss som var den i ledergruppa som ikke ble intervjuet formelt.

fremhevet fordelene av at det utvikler seg nettverk som gjør det mulig å håndtere storordre som ikke en enkelt aktør klarer alene, men som nettverket samlet kan takle ved at en deler på funksjoner. Vedkommende sa selv han kom i kontakt med personer som kunne hjelpe han i så måte.

7.2 Intervju med deltagere i nettverkets aktiviteter

7.2.1 Svenske deltakere

Blant de svenske deltakerne i Tema Tre ble det intervjuet 5 personer. Disse representerte alle relativt små produsenter. Det er også personer som i stor grad retter seg inn mot spesialprodukter, selv om det ikke gjelder alle. En nevner for eksempel at han leverer spesialvirke, takspon til kirker og gammeldagse profiler. Andre nevnte de driver med høvleri og snekkeri, snekkeri og design, eller at de hadde en liten sag. Deltakerne er stort sett enkeltmannsforetak eller småforetak med en innleid person. Enkelte hadde faktisk også kommentarer om at de med "ordentlige" virksomheter ikke deltok, dette til forskjell fra på norsk side hvor det ble sagt at det var de iverigste som deltok. I hvilken grad disse utsagna var representative kan vi ikke si noe sikkert om.

Om utbyttet fra å delta i Tema Tre ble det sagt at det alltid er interessant å se hvordan andre gjør ting. En sa at han selv brukte løsninger han plukket opp fra å delta i nettverkets aktiviteter. Han hadde for eksempel sett en spesiell pallegaffel som han hadde laget sin egen versjon av etter at han kom hjem. Han hadde også sett listerverk som han hadde startet å produsere i egen bedrift. Disse hadde han så fått solgt gjennom tips fra kontakter i Tema Tre nettverket. En annen nevner varmebehandling som et spesielt interessant tema. Han oppfattet varmebehandling som et bra alternativ til impregnering, og mente en trengte kompetansen på dette området. Vedkommende, som var produsent av blant annet takspon til kirker, syntes besøket på Sør-Gjeslingene og Kystens arv var interessant. En annen nevnte at på studieturen til Fosen så var besøket på et tradisjonelt båtbyggeri veldig interessant. Denne personen uttrykte da også spesiell interesse for tradisjonelt håndverk. Informantene nevnte en rekke aktiviteter og tema som interessante og eller nyttige. En nevnte rammeverksbygging, mens han mente varmebehandling og maskinlasking var overfokuset. Men som nevnt ovenfor var det andre som fant nettopp det interessant. Andre ting som ble nevnt var å få se på resultater fra Norsk forskning på panel og holdbarhet til utendørs panel. Noen nevner at de savner mer fokus på markedsføring, mens andre nevner at de har lært om markedsføring og nettverksbygging gjennom å se "showroomet" ved Allskog sitt hovedkontor i Trondheim, og den virksomheten som Woodpoint drev i Finland. Flere nevner forøvrig Woodpoint som et forbilde i forhold til næringsutvikling generelt og markedsføring spesielt. En mente at noe tilsvarende manglet på svensk side og var noe en burde få til (f. eks. et "showroom"). Selv om enkelte av informantene sa de ikke savnet noe, var det andre som mente en burde videreutvikle Tema Tre i retning av markedsføring og markedsutvikling. I det lå ikke tradisjonell reklame, men markedsutvikling som gjør utbyggere og andre beslutningstakere mer bevisst over

potensialet til treprodukter. Enkelte nevnte for eksempel å trekk inn arkitekter som har kontakter direkte ut til der det bygges. Også andre behov fra bransjen ble nevnt. En nevnte at siden dette handlet om små foretak som bare så vidt holdt hodet over vannet, så var det behov for økonomisk støtte. Dette er imidlertid ikke noe som kan gjøres innen rammene til Tema Tre. Det sosiale utgjør også i seg selv en viktig del av folks utbytte av å delta i nettverket. En sa rett ut at han likte å reise, og at det hadde vært fint å være med på turer til Sør-Gjeslingene, Røros og Finland. Han oppfattet derimot ikke at han hadde fått så mye praktisk ut av å delta. Samtidig prøvde vedkommende å bruke de norske kontaktene i Tema Tre til å skaffe seg et "rotkne". Et slikt "rotkne" hadde han ikke klart å få skaffet seg på svensk side. Igjen et eksempel på at ulike personer bruker nettverket til spesifikke individuelle behov.

Når det gjelder kontaktnett nevner flere at de har fått kontakter gjennom nettverket som de opprettholder. Flere påpeker at de har blitt kjent med mange gjennom Tema Tre, også i Norge, som de ellers ikke ville blitt kjent med. Men dette betyr ikke at disse personene har vært uten nettverk tidligere. En sier at han tidligere hadde et nettverk gjennom foreningen til "specealsagorna" som nå videreføres og videreutvikles. Tema Tre sin nettverk inngår derfor i en større helhet i forhold til hvordan deltakernes utviklinger sine personlige nettverk. Det nevnes også at personer har gjort handel med kontakter i dette nettverket.

Det var ulike reaksjoner på kostnadene for å delta blant våre svenske informanter. Noen sa at ikke var dyrt, mens andre var litt kritiske. Samme gjaldt i forhold til selve organiseringen, hvor en til to mente Tema Tre kunne hatt "flatere" struktur. Kritikken kom fra personer med erfaringer fra et tidligere INTERREG prosjekt med samarbeid mot Namdalen. Dette viser betydningen av tidligere erfaringer i forhold til de forventningene en har til hvordan ting skal organiseres. Det ble blant annet sagt at prosjektet kunne vært knytta direkte til næringen (og ikke med "tjenstemenn" i ledelsen). Dette er likevel ikke noe de svenske deltakerne var enige om. En annen verdsatte kontakten inn mot høgskoler og myndigheter. I dette ligger også en referansen til det en kan kalle en "*trippel helix*" tankegang. En av de som ønsket noe flatere struktur sa samtidig at kostnadene for å delta var uproblematiske, det måtte jo koste noe. I forhold til ikke å delta på Tema Tre sine aktiviteter var det flere som nevner manglende anledning. Dette viser at det ikke ligger noen negativ vurdering bak, bare en prioritering av knappe tidsressurser. Det skal også nevnes at det kanskje eksisterte en redsel mot å delta for aktivt. En sa at viser jeg frem min virksomhet kan andre stjele mine ideer og konkurrerer meg ut på mine spesialfelt.

Det var flere som nevnte de spesielle utfordringene små virksomheter har i forhold til kompetanseutvikling. En nevnte at "*byggmax*" selger høvlet virke til samme pris som han betalte for det materialet som han videreforedlet. Ovenfor nevnte vi eksempel på en som hadde fått ideer til produkter fra andre. For næringsdrivere som jobber med nisjeprodukter er det viktig å være kreative. En nevnte for eksempler at han ut fra diskusjonen om engangsgriller som forsøpler i naturen hadde utviklet egne engangsgriller av tre. Disse ble også forsøkt markedsført i nettverket. Samtidig uttrykkes det av alle informantene at de oppfattet nettverket i Tema Tre som nyttig.

Enkelte uttrykte at de oppfattet Tema Tre som veldig vellykket. Det ble også sagt at en måtte se på helheten. Det er ikke bare en ting som gjør at nettverket må vurderes som vellykket eller ikke.

7.2.2 Norske deltakere

Det ble intervjuet 6 deltakere i nettverket på norsk side. Disse utgjorde en sammensatt gruppe med ulike erfaringer innen trebransjen. Noen av deltakerne er relativt ferske mens andre er mer erfarne. De fleste representerte relativt små virksomheter.

Blant de som var ferske i bransjen var det en som tidligere hadde vært sjømann, men som hadde startet opp igjen et sagbruk på hjemgården. Av de med kortest erfaring i bransjen var det også en kvinne som hadde startet et høvleri. For disse med relativt kort erfaring har nettverket vært veldig viktig som faglig støtte i startfasen. En av disse deltok på et høvlingseminar, og brukte dette aktivt mot egne kunder for å dokumentere egen kompetanse. Han beskriver også nettverket som en viktig ressurs han kan bruke til å få svar på spørsmål han lurer på. Også hun som startet med høvleri ser nytten av kontaktene i nettverket, og da spesielt mot enkelte i prosjektgruppa. Også hun fremhever at hun har lært mye, spesielt siden hun ikke kunne så mye i begynnelsen. Hun fremhever spesielt to fagseminar hun har vært på, et om panel i kyststrøk og et om høvling. Hun sier også at fordi mange står alene, er det viktig med slike nettverk. Gjennom nettverket har hun lært mye om trevirke. Samtidig må et slikt nettverk sees som del av en større helhet. Sistnevnte er også medlem av et lokalt nettverk i Stjørdal. Dette lokale nettverket er viktig i forhold til markedsføring. Andre som hadde vært lenge i bransjen oppfattet at for dem utgjorde nettverket i Tema Tre mer en kontinuerlig overgang fra tidligere prosjekter de hadde deltatt i.

Våre informanter ga uttrykk for at de på andre måter hadde hatt nytte av å delta i Tema Tre. Dette gjaldt ikke minst de to informantene som var nyetablerte i bransjen. Den ene hadde forhørt seg etter råstoff i Sverige til virksomheten (selve kjøpet var ennå ikke avklart), mens den andre hadde kjøpt utstyr og maskiner gjennom nettverket. Også andre fortalte de hadde gjort handler med kontakter i nettverket. En av de to informantene som var nybegynnere i bransjen fikk også ideer til nye produkt gjennom Tema Tre sine aktiviteter. Han sa at ved å delta på to av høvlingseminara utviklet han to egne nisjeprodukter, blant annet profilert bordkledning. En annen sa at han ikke fikk ideer til nye produkt, men ble styrket i troen på det han holdt på med.

Det virker som nettverkets rolle som kompetansebygger har vært viktig for mange. Seminarer og studieturer knytta til høvling, sertifisering av trelast, vedlikehold sagblad og høvler, fagdager på bordkledning ble nevnt av informantene. Samtidig er det noen som sier at de ikke har vært med på turene til Sverige. Da ble manglende anledning, eller at det tok for mye tid nevnt som årsak. Selv om slike seminarer i hovedsak har vært formidling av kompetanse fra arrangører, er dette likevel en toveis kommunikasjon. En deltager sa at på høvling trodde han at han hadde bidratt mer (til andres kompetanse) enn han hadde mottatt selv. De ulike informantene nevner ulike aktiviteter som kilde for kompetanse, noe som kan tyde på at ulike behov gjør at det er

ulike aktiviteter i nettverket som fanger oppmerksomhet hos de ulike deltakerne. En nevnte for eksempel at et lafteseminar hadde vist seg nyttig i og med at han har tatt på seg å sette opp ei hytte. En annen sa at han gjennom Tema Tre hadde fått bedre kompetanse om egenskapene til tre som råstoff. Enkelte ga også uttrykk for at de sorterte bort aktiviteter som ikke var så interessante for dem. Slik sett er et sammensatt tilbud også viktig for å favne deltakere med ulike behov. Ingen sa imidlertid at de syntes bestemte aktiviteter var direkte uinteressante, det handlet mer om prioritering av tid. Om forskjellene mellom fagseminar og studieturer vektlegger enkelte fordelene ved at studieturene har mer enn ett tema. Da blir det flere som finner noe som passer deres interesser. Et fagseminar handler derimot bare om en ting, slik at bare de mest interesserte kommer. I tillegg til det faglige sier enkelte at det er like viktig at en treffer folk på turene.

Noen sa at de egentlig ikke savnet noe i Tema Tre sin virksomhet, mens andre nevnte at markedsføring og salg kunne vært aktuelt i forhold til videreutvikling av Tema Tre. Dette samsvarer med hva Tema Tre sine svenske deltakere ga uttrykk for. Enkelte fremhever også betydningen av at samfunnet i større grad blir kjent med nytten og mulighetene en har i tre. Det ble også sagt at den type virksomheter som deltar i Tema Tre ikke kan satse på "bulk" produksjon. Derfor må de satse på nisjeprodukter og spesialisering. Et eksempel er at en av de som var nye i bransjen hadde satset på høvling av lister og lignende til restaureringsarbeider. Dette betyr at oppdrag må spesifiseres inn mot kundenes behov. Noe som krever spesialisering både i forhold til utstyr, utføring og råvarer.

I forhold til Tema Tre er det flere som vektlegger det å treffe "de" som holder på med det samme som en selv. Gjennom Tema Tre har flere fått kontakter, og skaffet seg et kontaktnett. Enkelte nevnte at de hadde fått kontakter i Sverige. Når det gjelder kontaktnett er det også viktig å se på Tema Tre som en del av en helhet og en kontinuitet. En sa for eksempel at han gjennom bygdesagsforeningen har hatt kontakter i Sverige som han har videreført og videreutvikla gjennom Tema Tre. En annen fremhever også kontaktene, og sa at blant disse så er det 4-5 kontakter som er helt nye, og blant disse igjen 2-3 som han har mye kontakt med. Denne informanten, som hadde vært i bransjen en tid, oppfattet kontaktnettverket som den største nytten av Tema Tre. De to som var nye i bransjen sa at det var viktig å ha noen en kan ringe når en trenger råd.

Ingen av informantene på norsk side oppfatter at aktiviteter var for dyre. På direkte spørsmål var det ingen som svarte bekræftende på dette, men tid og anledning kan være et problem. I forhold til aktiviteter over riksgrensen uttrykte en informant at vedkommende hadde vært mest med på fagseminar. Blant annet vært med på et om høvling. Videre nevnte han ett om verktøyskjøtsel, men det var i Östersund, og derfor ble det for langt å reise. Også en av de andre informantene sa at han ikke hadde vært turer i Sverige. Selv om de andre ikke sier noe om dette, kan dette peke mot utfordringene med å få til kontakt og samarbeid over landegrensen. I forhold til slike aktiviteter er kanskje tidsaspektet vel så problematiske som prisen. Samtidig ble det

nevnt av flere av informantene at de hadde fått kontakter over landegrensene. Faktisk også av en av de som ikke hadde vært med på turer til Sverige.

I forhold til kontinuitet var alle enige om at det er viktig å opprettholde nettverk innen bransjen, og da spesielt i en slik nisjebransje som dette med et spesielt behov for kompetanse. Enkelte oppfattet at Tema Tre godt kunne vært permanent, mens andre synes en prosjektorganisering var fordelaktig fordi det også medfører krav om fornying og videreutvikling. Derimot var alle enig i at det er viktig at det finnes prosjekt som opprettholder denne typen nettverk. Et annet spørsmål var knyttet til prosjektorganiseringen. Blant informantene på norsk side var en stort sett enig om at det var positivt at det i prosjektledelsen var folk som hadde dette som en mer spesiell forpliktelse. Viktig at noen har ansvar for å drive noe fremover ble det sakt, noe som ville vært vanskeligere om deltakerne selv skulle drive nettverket.

8. DISKUSJON OG KONKLUSJON

8.1 Diskusjon

Hensikten med denne evalueringen er å identifisere effekter og resultater fra gjennomføring av prosjektet Tema Tre. Utgangspunktet for prosjektet er det som står i prosjektets målsetting. Prosjektets målsetning er sitert i kapittel 5. I dette kapitlet drøftes resultatene fra evalueringen. Drøftingen gjøres ut fra evalueringsmodellen som presenteres i kapittel 2 og substans teorien som presenteres i kapittel 3.

8.1.1 Innsats og aktivitet

Innsatsen og aktiviteten i prosjektet Tema Tre omfatter de økonomiske midler, de personer som inngår i prosjektgruppen, og ikke minst de aktiviteter som prosjektgruppen får til. Organiseringen av prosjektet er beskrevet i kapittel 5, og i intervjuene i kapittel 7 beskrives noen reaksjoner på prosjektets organisering. På Svensk side var det fra deler nettverket ytret ønske om en noe flatere struktur, selv om en i hovedsak var positive. På Norsk side var det bare positive reaksjoner på prosjektets organisering, som nok må vurderes som å fungere godt. De viktigste mer konkrete handlingene for å oppnå prosjektets mål vil være de aktiviteter som gjennomføres i regi av prosjektet.

Aktivitet: Målet om en grenseoverskridende paraplyorganisasjon medfører at nettverket skal bidra til forandring både i egen organisasjon og næringens struktur. For å oppnå dette har en gjennomført aktiviteter som *studieturer, fagdager, fagseminar* og *utvikling av kontaktnettet*. Det faglig innhold har inkludert *sunne trebygninger, varmebehandling, rammeverksbygning, massivt tre* og *formidling av mer tradisjonell trelastfaglig kompetanse*. Samlet sett har det vært gjennomført ca 36 aktiviteter, hvor det totalt har vært 286 oppmøter. Antallet deltakere i nettverket er likevel lavere da flere personer har deltatt på mer enn en aktivitet. Regner en at hver person i snitt har deltatt på 3 aktiviteter består nettverket av 95 personer. Selve "medlemslisten" inkluderer 110 personer. Av enkeltaktivitetene har studieturene hatt størst oppslutning. Dette er aktiviteter som innebærer reiser, og med et sammensatt program som appellere til ulike personer med ulike interesser. Studieturene har hatt opp i 27-30 deltakere. Også høvlingsseminar har vært relativt populære, med 34 deltakere på fem seminar. Samlet sett kan en derfor konkludere med at det har vært relativt god oppslutning om nettverkets aktiviteter, og at disse har gitt et bredt faglig innhold.

8.1.2 Resultater av Tema Tre

I vår evalueringsmodell utgjør resultater siste ledd i implementeringskjeden, og utgjør målestokken prosjektet skal evalueres etter dersom en retter fokuset mot måloppnåelse, dvs. såkalt målevaluering (Almås 1993). I dette avsnittet vil vi derfor

drøfte de prosesser og effekter vi mener prosjektet har hatt ut fra de data som er presentert i kapitlene 6 og 7.

Overføring av hverdagskompetanse: Kompetanseheving var en av de viktigste grunnene for å delta i nettverket. Flere sa at det var interessant å se hvordan andre "gjorde det". Enkelte nevnte også at de hadde blitt inspirert av hva de hadde sett under slike aktiviteter. En fortalte for eksempel at han hadde sett en spesiell pallegaffel som han hadde laget en kopi av når han kom hjem. Videre var det en annen som så listeverk med profiler som han startet å høvle selv. Også fagseminarer som ble gjennomført gav opplæring som var nyttig. En deltaker fortalte for eksempel at han hadde hengt opp deltakerbeviset fra et høvlingsseminar i glass og ramme i saga, for å vise sine kunder at han faktisk hadde kompetanse på feltet. Han fikk da også positive tilbakemelding fra sine kunder på dette. Denne typen kompetanseoverføring ble positivt vurdert ikke minst fra de som var nye i bransjen. Strengt tatt handler dette kanskje mer om diffusjon av kunnskap og imitasjon enn innovasjon, men samtidig kan en hevde at denne formen for spredningen av kompetanse i seg selv er en organisatorisk innovasjon innen bransjen.

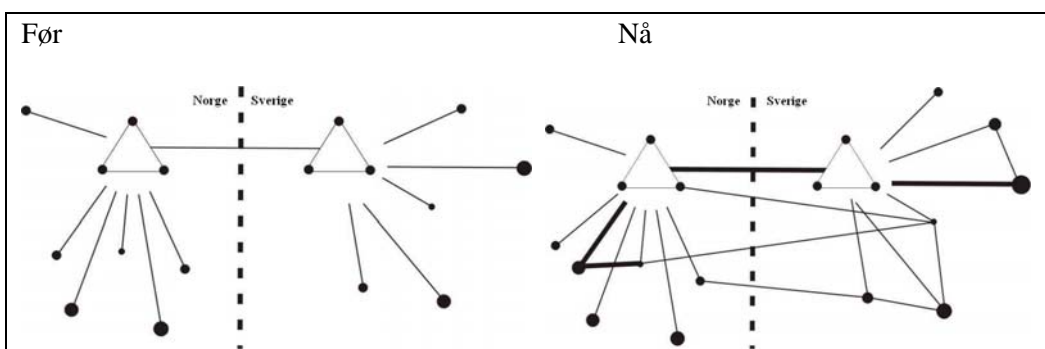
Annen kompetanseoverføring: I forhold til kompetanseoverføring reiste enkelte av de svenske deltakerne kritikk mot enkelttema som for eksempel varmebehandling av trevirke og maskinlafting. *Maskinlafting* er jo som ordet sier mekanisk lafting. *Varmebehandling* er en teknikk hvor en gjennom oppvarming av trevirket endrer dets egenskaper. Dette kan for eksempel være et alternativ til impregnering. Innvendingene som ble reist var at disse metodene ville være for ressurskrevende for mange små enkeltmannsforetak. I dette ligger et skille mellom det en kan kalle "hverdagskompetanse" kontra "spisskompetanse". Samtidig kan en hevde at nettverket utførte en pionerinnsetning i å overføre kompetanse på varmebehandling fra Finland til Norge / Sverige. En klarte da også å få enkelte selskaper interessert i denne typen teknologi. Selv om også dette handler om eksisterende teknologi, vil det i stor grad medføre produksjonsmessige, produktmessige og organisatoriske innovasjoner. Samtidig viser dette igjen at "one size fit all" tankegang ikke alltid passer. Motstanden fra enkelte kan tolkes som at dette for enkelte vil være et for stort løft finansielt, teknologisk og organisatorisk. En kan nesten bruke begrepet "stiavhengighet" (David 1997), og hevde at for enkelte er dette en utviklingsretning det er nærmest umulig i realisere. Dette medfører også at når en planlegger aktivitetene i nettverket må en være bevist på hvem som kan delta på hva, og hvilke grupper en når med bestemte aktiviteter. Har nettverket bransjeutvikling som mål, må en kanskje også akseptere at stien videre fremover ikke er åpen for alle på alle områder.

Betydning av personlige relasjoner: Organisasjon av nettverket har også en personlig komponent. Ikke minst innad i styringsgruppen, og i forholdet mellom styringsgruppen og øvrige deltakere var det å ha et sosialt fellesskap av stor betydning. Også mellom enkeltpersoner i styringsgruppen utviklet det seg det en kan kalle "hånd i hanske" relasjoner (komplementaritet) hvor en klarte å utfylle hverandre på en positiv måte. I den grad det var kritiske kommentarer var også de ledsaget av relasjoner som

ikke var fullt så tette. Det kunne virke som en i prosjektledelsen på norsk side hadde lykkes best med å få til slike "hånd i hanske" relasjoner.

Nettverksutvikling: Prosjektet hadde som mål å utvikle en grenseoverskridende organisasjon. Gjennom intervjuene fikk vi bekreftet at deltakerne gjennom prosjektet utviklet kontakt med hverandre (og styringsgruppen), og at disse kontaktene ble videreførte på selvstendig basis. Flere sa at de hold kontakt med andre, også over grensen. Dette er dels nye kontakter, dels videreføring og utvikling av tidligere kontakter. Flere hadde deltatt i tidligere prosjekter, og slik sett var deltagelsen her mer en kontinuerlig utvikling av eksisterende nettverk enn noe helt nytt. Likevel sa flere at det var veldig nyttig for eksempel å ha noen en kunne ringe til om det var noe en ville diskutere. Ikke minst for nye i bransjen ble dette sett på som en styrke. Flere har også kjøpt utstyr, eller forsøkt kjøpt råvarer gjennom nettverket. Dette var noen på norsk side som hadde kjøpt maskiner i Sverige. Videre var det noen som trengte spesielle råvarer som forsøkte å få tak i disse gjennom kontaktene i nettverket. Slik sett ble det skapt relasjoner som var uavhengige av styringsgruppen. Nettverket gikk fra å være et klart sentrert nettverk, til i større grad bli et tett nettverk med mange relasjoner mellom aktørene. Nettverket utviklet også flere tette relasjoner enn i starten av prosjektet. En kan si at prosjektorganisasjonen i starten utgjorde formelt organiserte relasjoner initiert "top down". Gjennom aktiviteten i nettverket aktiviserte dette så en "bottom up" organisering av uformelle relasjoner som videreutviklet strukturen i nettverket. Nettverk kan i følge Pettersen (1993) beskrives ut fra dimensjonene "løst kontra tett nettverk", "løse kontra tette relasjoner" og "desentralisert kontra sentralisert nettverk". Figur 8.1. søker å vise endringen i prosjektperioden fra et sentralisert løst nettverk med løse relasjoner, til et mer desentralisert, men fortsatt sentralisert tettere nettverk mer preget av tette relasjoner.

Figur 8.1. Utviklingen av noder og relasjoner i Tema Tre nettverket i prosjektperioden.

Nettverket i Tema Tre utgjør heller intet lukket system. En kvinnelig utøver fortalte at hun høvlet produkter som ble solgt til restaureringsarbeider. Her var det viktig med historisk korrekte produkt. Da var brukerkontakt viktig, og vedkommende fikk da også inspirasjon fra kunder og andre mer lokale nettverk. Slik sett representerer også deltakerne potensielle kontakter ut mot andre nettverk, dvs. potensielle svake bånd (Granovetter 1973) ut til disse nettverkene.

I styringsgruppen sitt arbeide opprettet en også kontakter mot eksterne kompetansemiljø som for eksempel Woodpoint i Finland. Woodpoint utgjør et tilsvarende nettverk som Tema Tre, men mye mer videreutviklet. En opprettet også kontakter med en fabrikk i Finnland med teknologi på varmebehandling av tre, samt fagpersoner på rammeverksbygging. Gjennom slike initiativ har en klart å integrere spisskompetanse på potensielt nye nisjeprodukter. Dette er relasjoner ut over de gruppene som tradisjonelt deltar i et nettverk som Tema Tre. Selv om den kompetansen disse kontaktene gir ligger utenfor rekkevidden til enkelte av nettverkets deltakere, ble disse "nye" teknikkene mottatt med interesse av andre aktører. Gjennom å ha et sentralisert nettverk med en strategisk ledelse klarer en dermed å opprette relasjoner ut til grupper som sosialt eller geografisk ikke ville blitt integrert inn i nettverket. En måte å begrepsfeste dette er å bruke uttrykket "pipelines" (Bathelt et al 2004) som strekker seg ut til grupper som ikke naturlig faller inn i Tema Tre sitt primære fokus. Gjennom å inkludere slike mer "fjerntliggende" (geografisk eller sosialt) grupper så fikk nettverket en større innovativ "relasjonell kapabilitet" (Carlsson in prep.) det ellers ikke ville hatt. Kostnaden kan være at andre deler av nettverket blir frakoblet fordi de ikke har kapasitet til å bli med på lasset. I et sentralistisk nettverk er dette et valg ledelsen må forholde seg til på en bevist måte. Kort sagt må ledelsen i nettverksprosjektet kontinuerlig spørre seg: "*Hva bør vi gjøre nå for å utvikle bransjen videre*", og "*hvilken pris har så dette*"?

I hvilken grad Tema Tre så har bidratt til å skape arbeidsplasser, og eventuelt hvor mange er et vanskelig spørsmål. Dette er et spørsmål det er vanskelig å besvare ut fra de typene data denne evalueringen bygger på. Om en skal si noe ut fra vurderingene til de informantene som ble intervjuet er det nok riktigere å si at det er flere som har overlevd i bransjen med et slikt nettverk enn det ellers ville vært. Slik sett har nettverket fungert som en nødvendig ressurs for bedriftene i bransjen uten at det er lett å telle arbeidsplasser som nettverket har skapt, eller bidratt til at overlever. Selv om en ikke kan gi noe konkret tall om antall skapte arbeidsplasser tilsier likevel intervjuene som ligger til grunn for evalueringen at Tema Tre har gitt bidrag til lønnsomheten ved enkelte av bedriftene som deltar i nettverket.

Oppsummering: Som konklusjon kan en si at Tema Tre prosjektet har utviklet et nettverk av relasjonene mellom aktørene i bransjen. Videre at dette nettet har bidratt til å øke kompetansen hos deltakerne. Kontakten i nettverket har også medført økt samhandel gjennom kjøp og salg, og produktutvikling. Variasjon i nettverkets aktiviteter gjør også at alle får aktiviteter som er av interesse. Samtidig gir ulike interesser og ressurser blant nettverkets deltakere spenninger knyttet til hvilke aktiviteter en bør satse på videre, og hvordan beslutninger om dette skal treffes. Våre informanter var likevel enige i at nettverkets aktiviteter har vært vellykka. Det er imidlertid vanskelig å si noe om hvor mange arbeidsplasser eller produkter som nettverksprosjektet har skapt. Nøkternt sett vil det nok være riktigere å anta at uten nettverkets virksomhet hadde bransjens vært mindre enn den faktisk er i dag.

8.2 KONKLUSJON

Konklusjonen av evalueringen kan sammenfattes i følgende kulepunkter:

- Prosjektet / nettverket må samlet sett sees som vellykket
- Vanskelig å si om nyetableringer skyldes nettverket
- Sannsynligvis er nyetableringer resultat av uavhengige initiativ, men nettverket kan påvirke hvordan disse utvikles
- Tema Tre har bidratt til nettverksutvikling internt i Norge og Sverige, og over riksgrensen. Dette har dels skjedd som videreutvikling av tidligere kontakter og dels etablering av nye
- Fungere som en viktig infrastruktur for bransjen. Ikke nødvendigvis videreføring av dette prosjektet, men viktig at det finnes prosjekt som ivaretar infrastrukturfunksjonen.
- Viktig at denne typen struktur finnes, men ulike holdninger til om videre organisering
- Mange av deltagerne fremhevet at de gjennom deltakelse i nettverket hadde fått ny kompetanse. Mye av denne kompetansen har karakter av det en kan kalle "hverdagskompetanse".
- Nettverket fokuserer også på mer spisskompetanse som ikke alle i nettverket kan nyttiggjøre seg, men som for enkelte kan være nyttig.
- I forholdet mellom hverdagskompetanse og spisskompetanse ligger også at nettverket må være seg bevist hvordan en målretter sin aktivitet. Dette fordrer klare valg en må være seg bevist også i fremtiden.

LITTERATUR

- Almås, R. (1993): *Evaluering på norsk. Ei innføring i vurdering av prosjektarbeid og handlingsretta forskning*. 2 opplag. Universitetsforlaget. Oslo
- Aghion, P. & P. Howitt (1998): *Endogenous Growth Theory*. Cambridge Mass.: MIT Press.
- Andersson, J., Håkansson, H., Johanson, J. (1994): Dyadic business relationships within a business network concept. *Journal of Marketing*. 10, Oct.
- Bathelt H, Malmberg A & Maskell P (2004): Clusters and knowledge: Local buzz, global pipelines and the process of knowledge creation. *Progress in Human Geography*, Volume 28, Number 1 (February 01, 2004), pp. 31-56,
- Carlsson, Espen (in prep.): *Manus*. Doktor Polit. avhandling. Geografisk institutt. NTNU. Trondheim.
- Easton; G. (1992): Industrial Networks – A Review, I: Axelsson, B. & Easton, G. (red.) *Industrial Networks – A New View of Reality*. Routledge. London.
- Fagerberg, J. (2005): "Innovation – A Guide to the Literature". I: J. Fagerberg, D.C. Mowery, & R.R. Nelson, eds., *The Oxford Handbook of Innovation*, 1–26. Oxford: University Press.
- David P A (1997): Path dependence and the quest for historical economics: One more chorus of the ballad of QWERTY. *Discussion papers in economic and social history*. No. 20, November 1997. University of Oxford
- Gidlund, J. & P. Frankelius (2003): *Innovativa prosesser: betänkande/av Utredningen om innovative prosesser*. SOU 2003:90. Fritzes.
- Granovetter, M. (1973): The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*, 78:1360-80.
- Granovetter, M. (1992): Problems of explanation in economic sociology. In: Nohria, N. & Eccles, R.G. (eds) *Networks and organisations: structure, form and action*. Harvard Business School. Cambridge, MA.
- Hatling, L. (2001): *Innovasjon i Nord-Trøndelag*. STEP-rapport R-03-2001. Oslo: STEP-gruppen.
- Isaksen, A. (1998): *Regionalisation and regional clusters as development strategies in global economy*. STEP-rapport R-1-1998. Oslo: STEP-gruppen.
- Isaksen, A. (1999): *Regionale innovasjonssystemer. Innovasjon og læring i 10 regionale næringsmiljøer*. STEP-rapport R-02-1999. Oslo: STEP-gruppen.
- Karquist, A. (red.) (1990): *Netverk*. Gidlund. Umeå.
- Kjellberg, F. & Reitan, M. (1995): *Studiet av Offentlig Politikk – En Innføring*. Tano. Oslo
- Kvale, S. (1997): *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

- Malecki, E.J. & P. Oinas (1999): *Making connections – Technological learning and regional economic change*. Ashgate.
- Maskell et al (1998): *Competitiveness, Localised Learning and Regional Development*. London: London Routledge.
- Maskell P., red. (2001): *Innovation and learning for competitiveness and regional growth – a policy challenge*. Nordregio Report 2001:4. Stockholm.
- Miles, B. H. & A. M. Huberman (1994): *Qualitative Data Analysis, 2. utg*. London: SAGE Publications.
- Næss, P.R. (red) (2005): *External Timber Cladding in Maritime Condition. Prosjekt rapport for arbeidet utført i Nord-Trøndelag 2003 – 2005*. Nord-Trøndelag fylkeskommune, Aavatmarks sag, Nord-Trøndelagsforskning. Steinkjer.
- Nås, S.O. (1998): *Innovasjon i Norge – en statusrapport*. STEP rapport nr. 8, 1998. Oslo: STEP-gruppen.
- Pettersen, A. (1993): *Utvikling av strategiske allianser. Fra et neo-klassisk til et nettverksteoretisk perspektiv på faktorer som påvirker suksess*, Doktor ingeniøravhandling 1993:107, Institutt for organisasjons- og arbeidslivsfag, NTH, Trondheim.
- Parton, N. (2000): "Some Thoughts on the Relationship between Theory and Practice in and for Social Work". *British Journal of Social Work*, 30:449–463
- Porter, M. (1990): *The competitive advantage of nations*. London: Macmillan.
- Reve, T. & Jakobsen, E.W. (2001): *Et verdiskapende Norge*. Universitetsforlaget. Oslo
- Sand, R. & M. Hedlund (2000): *Evaluering av Næringsutvikling i sykehussektoren*. NTF-rapport 2000:4. Steinkjer: Nord-Trøndelagsforskning.
- Sand, R. & T. Nesheim (2001): *Innovasjon i norsk helseindustri. En evaluering av Nasjonalt senter for innovasjonsbistand og næringsutvikling i helsesektoren – InnoMed*. NTF-rapport 2001:7. Steinkjer: Nord-Trøndelagsforskning.
- Sand, R. & E. Carlsson (2002): *Regional utvikling på Nord-Fosen. En analyse av utviklingen i næringsstruktur, sysselsetting og bosetting i kommunene Roan, Osen, Flatanger og Namdalseid*. NTF-rapport 2002:5. Steinkjer: Nord-Trøndelagsforskning.
- Sand, R. & S. Gran (2002): *Innovasjonsprosesser i Frostating: en analyse av næringslivet i Frostatingkommunene*. NTF-notat 2002:7. Steinkjer: Nord-Trøndelagsforskning.
- Sandvin, J.T. (1996): *Velferdsstatens vendepunkt? En analyse av reformen for personer med utviklingshemming som uttrykk for brytninger i velferdsstaten*. Institutt for samfunnsvitenskap, Universitetet i Tromsø / Nordlandsforskning [Tromsø] Bodø.

- Schiefloe, P.M. (2004): *Mennesker og samfunn. Innføring i sosiologisk forståelse*. 2. opplag. Fagbokforlaget. Bergen
- Schofield, J.W. (1990): "Increasing the Generalizability of Qualitative Research". I: E.W. Eisner & A. Peshkin, red., *Qualitative Inquiry in Education. The Continuing Debate*, 201–232. New York: Teachers College, Columbia University.
- Sletterød, N.A.; Lysø, R. & Aasetre, J. (2006): *Makt og klokskap forent i kyndig praksis? Evaluering av parlamentarismen som styringsform i Nord-Trøndelag fylkeskommune*. Rapport 2006:2. Trøndelag Forskning og Utvikling AS. Steinkjer.
- Spilling, O.R. (2002): "Introduksjon til nyskaping". I: O.R. Spilling, red., *NyskapingNorge*. Fagbokforlaget, 12–44.
- Spilling, O.R (1998): "Om entreprenørskap". I: O.R. Spilling, red., *Entreprenørskap på norsk*. Fagbokforlaget, 15–30.
- Solem, O. & Petterson, A. (2004): Industrielle nettverk: Et alternativ til tradisjonell markedstenkning. I: Dale, B., Karlsdottir, R., Strandhagen, O. (red.) *Bedrifter i nettverk*. Tapir akademisk forlag. Trondheim.
- Thagaard, T. (1998): *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Vislie, A. (1987): Ideal og virkelighet ved evaluering av forsøk. Litteraturgjennomgang og case-beskrivelser. NIBR-notat 1987:113. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Yin, R.K. (1994): *Case Study Research. Design and Methods*, 2. utg. London: Sage Publications.
- Ørstavik, F. (2000): *Innovasjoner – suksesser? Identifiserte innovasjoner 3 år etter*. STEP rapport nr. 11. Oslo: STEP-gruppen.
- Aasetre, J. & Haugum, M. (2006): *Innovasjonssystemet i Nord-Trøndelag. En vurdering blant aktørene i innovasjonssystemet*. Notat 2006:5. Trøndelag forskning og utvikling. Steinkjer.
- Aasetre, J. & Skjeggedal, T. 2004. Lokal forvaltning av verneområdene i Forollhogna. Delrapport 1. i evalueringen av forvaltningsforsøket. NTF-notat 2004-8. Nord-trøndelagsforskning. Steinkjer.

Vedlegg Intervjuguide (prosjektgruppe)

Bakgrunn

Kan du fortelle om egen bakgrunn og rolle inn mot Tema Tre?

Kan du utdype forhistorien til nettverket?

Kan du utdype målsettingene til nettverket/navet?

Organisering

Kan du beskrive oppbyggingen av prosjektet / nettverket, og litt om hvordan dette fungerer?

Hvor stort kontaktnett inngår i nettverket, og har dette vokst under prosjektet

Hvilke typer av aktører inngår? Hvilke av disse er mest aktive, og hvordan tror du utbyttet er for de ulike deltagerne?

Aktiviteter

Kan du beskrive prosjektet/nettverkets aktiviteter i prosjektperioden?

Hvordan føler du disse passer til hensikten med prosjektet?

Hvilke typer aktiviteter føler du har fungert bra, og hvilke føler du har fungert mindre bra?

I hvilken grad retter ulike typer aktiviteter seg mot ulike grupper? Har dere vært bevisst?

Effekter av navet

Hvilken nytte tror du næringen har av prosjektet?

Hvilken ny kompetanse har blitt tilført?

Har det blitt skapt ny produksjon og nye produkter som følge av prosjektet?

- Vil nye produkter og produksjon skje i fremtiden?

- Hva er effektene for eksisterende produksjon?

Hvilke grupper føler du best klarer å nyttiggjøre seg arbeidet til nettverket, og er dette de gruppene dere hadde til intensjon å nå?

Hvordan har reaksjonen på prosjektet vært i bransjen mer generelt?

Ressurser og innsats

Hvordan oppfatter dere sammenhengen mellom prosjektets økonomi og de mål prosjektet har hatt?

Hva burde vært gjort annerledes i virksomheten til prosjektet om en startet på nytt?

Vedlegg II Intervjuguide (deltakere)

Bakgrunn

Kan du fortelle litt om din egen bakgrunn

- Alder, bosted m.m.

Kan du fortelle om din tilknytning til trebransjen?

Aktiviteter og deltakelse

Hvordan fikk du først høre om Tema Tre, og hvordan ble du først med på nettverkets aktiviteter?

I hvilket omfang har du deltatt på aktiviteter gjennomført av Tema Tre?

Hvilke typer aktiviteter har du deltatt på?

Effekter av navet

Hvordan oppfatter du ditt utbytte av å delta i Tema Tre sin virksomhet?

Hvilke type aktiviteter føler du at du har hatt best utbytte av å være med på?

I hvilken grad har nettverket gitt deg muligheter til å utvikle ditt nettverk innen bransjen?

Føler du deltagelse i nettverket har bidratt til å utvikle din bedrift i forhold til den teknologi du/dere bruker, eller i forhold til de produkter du/dere produserer?

Har din deltagelse i nettverket til Tema Tre forbedret dine muligheter for å samarbeide med andre om bedret markedsføring/markedstilgang?

Er det deler av Tema Tre sin virksomhet du oppfatter som mindre vellykket?

Fremtidig utvikling

Er det ting som (teknologi/produkter/organisering) du har blitt kjent med gjennom nettverket du ønsker å utvikle mer i fremtiden?

I forhold til fremtiden, hvordan kunne du tenke deg at denne typen virksomhet ble organisert?

Er det forhold som du savner som du føler Tema Tre kunne ha fokusert mer på?

Om virksomheten i Tema Tre videreføres, kommer du da til å delta aktivt i nettverket, og eventuelt på hvilken måte tror du?